

Familia

FERDINAND I.

Un rege mare a închis ochii. El însă nu va muri niciodată fiindcă prin faptele sale și-a cucerit nemurirea. Cu atât mai mare apare figura lui

Ferdinand I, cu cât mai toate coroanele s'au prăbușit de pe frunți. Singura Lui fericire și poate nu s'a mai bucurat de alta, a fost că poporul său L-a înțeles și L-a iubit tot atât cât El, marele rege, și-a înțeles și și-a iubit poporul. Ca om a fost cel mai mare dintre oameni pentru a ajunge cel mai mare dintre regi. A suferit toate durerile unui tată, pentru a feri de suferințe mai mari un popor care avea nevoie de El. A închis o vecinică și neînchipuită dramă, pentru a netezi drumul măreț pe care și-a

purtat poporul iubit. Sub două coroane, cea de oțel și cea de aur, se adăposteau doi martiri, cei mai mari martiri ai neamului nostru: regele și regina.

Era poate mai ușor să fii rege pe alte vremuri căci te ridicau împrejurările și o-biceiurile. **Ferdinand I** a trebuit să urce vremurile, să învingă valurile unei lumi zdruncinate, să se învingă pe Sine însuși, pentru a fi regele cel mai mare al veacului al XX-lea.

Lumea întreagă, nu numai un neam întreg plânge pe **Ferdinand I**. Nu știm cum va fi trecut în rândurile istoriei:

Ferdinand cel loial, Regele tuturor Românilor, Ferdinand cel Mare, cel înțelept, Regele Regilor! Un lucru însă reapare mai presus de toate: Românii și-au avut și de astă dată parte de voevodul timpului, ca întotdeauna. Și dacă azi trăim cea mai înaltă clipă a povesteii noastre, Dumnezeu ne-a învrednicit să avem pe cel mai mare rege.

Poate că are și cronicarul dreptate când spune că „bielul om este sub vremuri“, dar tot dreptate și acei ce spun că sunt oameni cari urzesc și mănuesc vremurile. **Ferdi-**

nand I a fost un dar dumnezeesc pentru aceste vremuri, dar El a luat parte la mânăuirea și înfăptuirea lor.

A murit un rege, a murit un om, dar **Ferdinand I** va trăi deapaururi între noi. El este măsura după care va trebui să fie orice alt rege al neamului nostru. Dumnezeu să-L ierte și să ni-L trimită călăuză și de acolo de unde este.

SENECA.

FERDINAND I.

Specula ideei de graniță

de George Bota

S'a constatat că mai toate ideile mari au pornit din sânul rasei latine și au fost apoi exploatare de celelalte rase. Ideea se zămislește într'un cap, dar mai totdeauna foloasele practice nu le trage zămisitorul, ci acela care știe să coboare ideea în viața practică. Platonismul ideei, dacă nu este dublat de dinamismul omului practic, oprește ideea acolo în capul din care s'a născut, producând cel mult o stare sufletească care să mulțumească filozoficește pe cugetător.

De aci nevoia să se găsească exploatatorul ideei, care să o pună în funcțiune socială. Dar ca orice marfă și ideea are nenorocul de a fi nu numai exploatată spre binele social, ci de a fi speculată, uneori până la câștiguri meschine pentru exploatator.

Să părăsim terenul ideilor invențiuni, unde de sigur exploatarea este copleșită mai totdeauna de speculă; să ne gândim numai la ideea determinată de curente sociale. Iată de pildă „*Ideea de graniță*” din țara noastră, care dacă a fost exploatată de unii în folosul binelui general, în schimb a căzut pradă speculei multor oameni de afaceri.

Războiul a deschis lumii multe porți și indivizii se reped să-și găsească un rost în lume care pe ce poartă o găsește mai potrivită aptitudinilor sale. Din nenorocire alături de cei ce trec prin porți largi, mișună o mulțime care găsește că drumul prin ferestre și alte deschizături tainuite e mai ușor de parcurs. Mai ales după războiu, cultul exagerat al incompetenței și jocul năbădăios al norocului a încurajat pe foarte mulți să îndrăznească a apuca pe drumuri pentru cari nu au fost pregătiți. Se înțelege că merge fiecare cum poate, cu ce poate și pe unde poate; foarte mulți se mulțumesc să se târască, lăsând să creadă lumea că târâțul lor este un mers cu fruntea sus. Așa s'a întâmplat și cu *ideea de graniță*, care azi servește nuia de încălecat unor indivizi nepregătiți.

Ideea de graniță a jucat și la neamul românesc, întocmai ca și la alte neamuri, un rol însemnat, *grănicerii* fiind considerați ca elementele cele mai combatante și mai pregătite pentru a întâmpina răul din afară. Lăsăm la o parte momentele grănicerești din trecutul neamului nostru și ne oprim la actuala idee de graniță. Integritatea etnico-geografică a dat României, dacă nu granițe mai întinse, împrejurări grănicerești mai defavorabile, făcând ca *ideea de grănicer* să ia iară însemnătatea timpurilor când dușmanii fierbeau în jurul acestui neam încălecat pe coama Carpaților. Este fără îndoială nevoie de o populație de graniță curat românească, consolidată sufletește și care să ridice granița de suflet românesc, mai puternică decât cei mai înalți munți și decât cele mai largi ape. Acest lucru o știe toată lumea și ideea de graniță preocupă

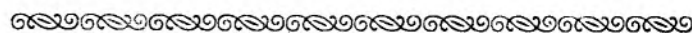
pe orice bărbat de Stat, care înțelege problemele cele mari ale neamului.

Acest lucru însă este știut și de mulți speculanți, cari găesc „*ideea de graniță*” — admirabilă marfă, de pe urma căreia se poate câștiga. „*Ideea de graniță*” este actuală deci ea poate fi o bună afacere; cea mai rentabilă carieră este dar cea de „*grănicer*”. Și doamne ce frumos, cu câtă încredere se uită la tine, câtă admirație și-se aruncă de către cei din launtrul țării! Este așa de ușor să te trezești erou de graniță, în aceste timpuri când ideea de graniță este preocupare de Stat și de existență națională. Și după cum în vremea marilor lupte eroul expus morții se putea confunda ușor cu eroul care se plimba la zeci de kilometri în dosul frontului, căci cei dela centru știau doar că „*vin de pe front*”, tot astfel și falșii grănicerii speculanți ușor păcălesc lumea dela centru, care știe că la graniță e vorba de un adevărat front.

Este datoria noastră ca revistă de graniță, modestă în pretenții și cari contribuim cu ce putem și cu ce ne lasă împrejurările, dar care nu speculăm ideea de graniță, e datoria noastră să arătăm lumii de acolo din interior cine sunt grănicerii și cine sunt speculanții. Grănicerii stau la graniță și clădesc în tăcere rodnică granița de suflet; speculanții colindă prin țară și culeg roadele practice călare pe ideea de graniță. Unii înfăptuesc ideea de graniță, alții o speculează; unii stau cu piepturile deschise în tranșee, alții se bat în piepturi pe acolo ca „*veniți de pe front*”.

Este și aceasta o problemă căci s'ar putea întâmpla ca speculanții să se servească de orice mijloace, de care luptătorii nu se pot servi. Avem o mulțime de exemple și nu vrem să eșim din cadrele unei probleme, expunându-le într'o revistă de idei.

Se pare că timpurile au început să nu mai fie favorabile nici falșilor eroi, nici grănicerilor speculanți. Lumea începe să-i cunoască! Un lucru vreau numai să învățăm pe cei ce sunt zilnic asaltați de „*grăniceri*”: întrebați-i ce caută așa des prin centru, dacă granița e în primejdie? Grănicerii adevărați nu pot fi cunoscuți decât aci la graniță și ei nu cerșesc nici decorații nici avantajii la centru.

Unui doctor oculist.

Ca oculist numele tău
E destul de cunoscut,
Doar' de fosta-ți clieneltă
Nu prea ești bine văzut.

Din volumul „Epigrame”, ce va apar.

Zâna

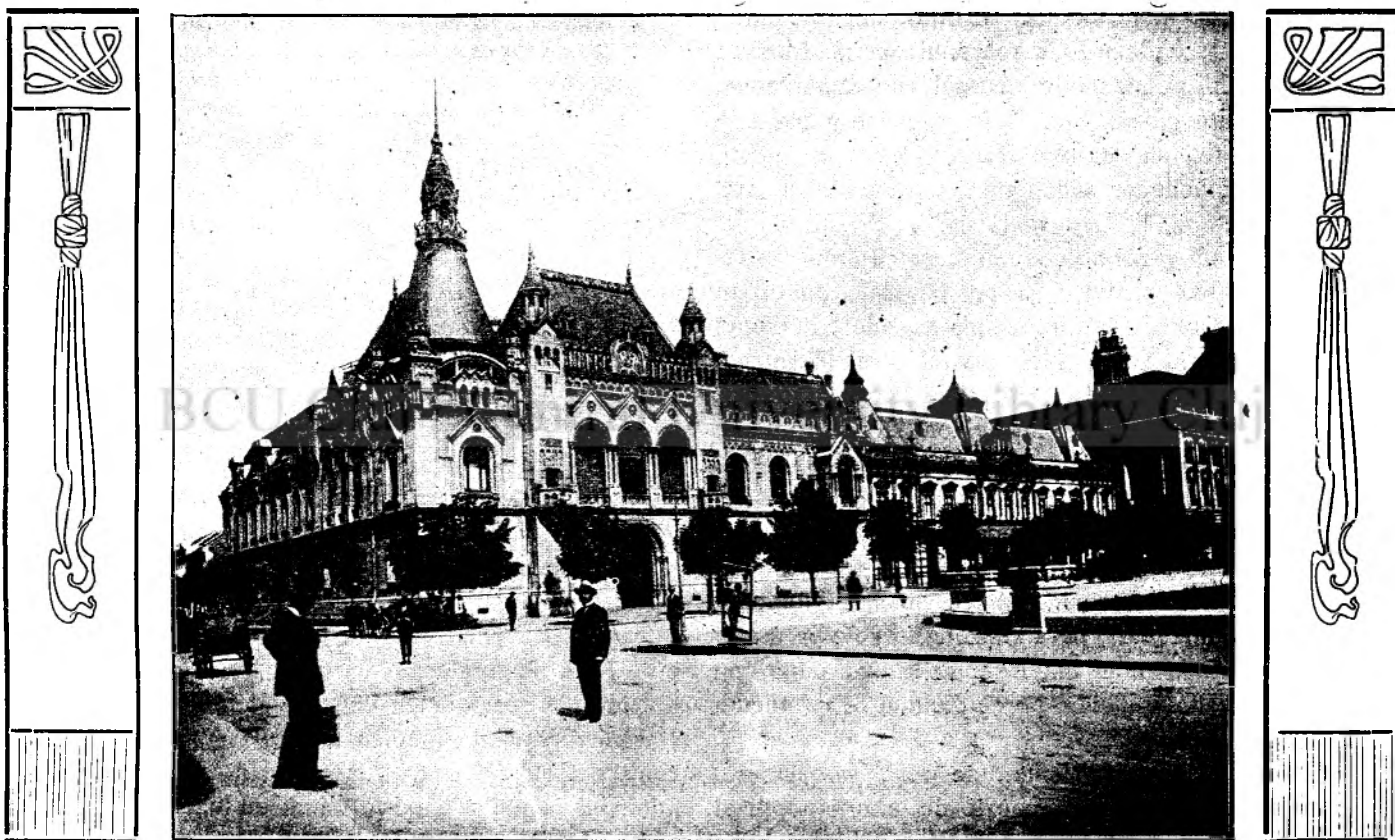
de Ion Dragu.

Uneori, în anumite împrejurări ale vieții, sufletul e prada unui asalt poetic: manifestațiune a influenței mediului, necesară reacțiune în afara materialității luptelor obișnuite, neînvinșă tendință spre idealizarea tuturor lucrurilor.

Intr'o astfel de stare eram și eu atunci când mi s'a întâmplat povestea de iubire pe care o înfățișez aici.

Obosit de îndeletnicirile profesionale, eram ahliat după liniștea singurătății. De aceea, când luna-mi de

Locuința era izolată, dar nu tristă. Căci râdeau în jurul ei atâtea raze de soare, atâtea libelule cu aripi ușoare zburau în umbra frunzișurilor, deasupra pâraieșului, atâtea paseri cântau în pădure, atâtea mirosuri sănătoase și fragede de verdeață erau aduse de adierile zilei, încât nu încăpea loc pentru altceva decât pentru plăcerea de a trăi culcat în iarbă, fără grije, aproape fără gânduri, respirând aromele, privind dantela frunzelor desprinzându-se pe fondul cerului, admi-

Palatul Episcopiei Române-Unite Oradea.

vacanță începu, m'am dus într'un sat de munte ca să uit, — în farmecul unei naturi sălbatice, în care legendele nu lipseau, — năcazurile trăite, să risipesc amintirile dezamăgite dintr'o minte îngrijorată și să-mi creiez o lume nouă de himere.

Am închiriat o căsuță pilită într'o vâlcea, lângă un pâraiaș. Pădurea de brazi se scobora până pe malul apei. Sus, pe creasta unei stânci, un fel de resturi de cetate, izolate și melancolice, cu ziduri acoperite de iederă, cuib de bufnițe jalnice, opreau privirea. Mai sus încă, culmile munților își ondulau conturul corect care se sfârșea spre răsărit în linia frântă a unor stânci ascuțite, avântate îndrăzneț, arătând prin sfâșierile pietrei măruntaile lor gălbui, parapet abrupt încununat de dantela vârfurilor de brazi.

rând taina acestei armonii a verdelui pe albastru, simțind că e dulce să trăiești în sănătoasa libertate a naturii.

Am trăit acolo zile de odihnă desăvârșită. Și totuși nu m'am putut apăra împotriva iubirii. Căci e oare vreun loc în care să te poți vârî, în care să-ți pui la adăpost voința de om liber, fără ca această stranie și neînvinșă putere să nu-și întindă până la tine amăgitoarele-i intrigi?

Imi plăcea să rătăcesc adeseori spre ruinele de pe creastă. Porneam pe poteca care străbătea pădurea, pe sub brazii pe tulpina cărora se prelungea rășina. În tăcerea și umbra coliviei acesteia verzi abia răzbătea câte o adiere ușoară, venită cine știe de unde, mișcând molatec ramurile înțăpoșate și târând cu ea mirosul rășinei.

În apropierea ruinelor, nu departe de marginea pădurei, era o poiană în care iarba creștea grasă amestecată cu ciuperci de toate mărimile și culorile: unele micuțe albe ca laptele, rânduie în chip de cerc ca și cum ar fi voit să însemne locul în care zânele și-au întins hora în noaptea trecută; altele singuratece, negricioase, livide asemenea feței unui trădător care rumegă în ungheru-i tainic vre-o fără-de-lege; altele purpurii și portocalii resfățând măreția vestmântului lor în mijlocul unei mulțimi de ciupercuțe cenușii rânduie te umilite la distanță: ai fi zis niște pașale în mijlocul haremurilor lor; altele argintii, nelede ca mătasa, altele aurii, altele înfârșit având toate nuanțele curcubeului. De câteori treceam pe acolo, mă întrebam: de unde au venit? Cum vor pleca? Ce soare, atunci când bruma toamnei acoperă pământul, le face galbene ca pucioasa, ori alb lucitoare ca sidful? Dece vaca ce paște cele din urmă plante, care zmulge frunzele lovite de îngheț, de ce oaia răițăitoare sub stejarii desfrunziți ori sub brazii veșnic verzi, le lasă neatînse?...

Rareori am văzut poiană mai pașnică și mai odihnită. Trunchiul prăbușit și pe jumătate putred al unui brad uriaș, mă poftea totdeauna la ședere în cuibul acesta priincios visărilor. Mă opream și-mi lăsam sufletul să se avânte în plină fantezie, în finiturile în care eram veșnic erou și veșnic învingător. Doream atunci, sub năvala pătrunzătoarelor aromeli, să cunosc emanația-femeie a poeziei înconjurătoare: o zână.

Și într-o seară, în ceasul când insectele fărâitoare, ghiftuite de voluptățile diurne, dorm în alcovul parfumat al florilor închise, zâna veni. Mergea încet, în mijlocul poenii. Sub lumina lunii, păru-i căzând în voie pe umeri părea auriu. Un peplum alb învăluia trupu-i subțire cu mlădieri tinerești, arătând-o parcă diafană ca o vedenie nepipăibilă.

Când mă apropiai de ea, se opri, surzătoare. Ingenunchiai pe pământul umezit de aburii nopții și o rugai:

— O! nu pleca!

Avu un răs limpede și dulce, îmi întinse mâna-î fină pe care raza lunii o făcea și mai frumoasă și-mi zise:

— Haide, scoală-te; pământu-i rece, noaptea, în pădure.

Mă sculai. Ea adăogă, cu un fel de curiozitate ironică:

— Ai avut cumva vreo vedenie? Căci ce înseamnă ingenunchierea aceasta ca în fața unei sfinte?

— Am crezut că văd o zână și m'am rugat de ea să nu fugă mai înainte de a-mi îngădui să-mi bucur ochii de strălucirea farmecului ei.

— Serios? Dar eu nu-s decât o femeie ca oricare alta. Mi-a venit gustul să îmbrac peplumul acesta de preoteasă antică....

Șovăi o clipă, apoi, văzând privirea-mi atentă sfârși:

— De hatârul d-tale.

Felinarul

de IOAN CIORĂNESCU

*Lumina mea de-odată se'nfipse ca o cange'n
Adâncul întuneric. Picioare de pătangen
Subțiri și rășchirate pe stradă am întins
Și orice desnădejde din suflete am stins.
Tovarășa mea luna, de sus zâmbește iară.
Un nour se topește în vasul ei de ceată
Ș'ncep să se arate încet-încet făclii,
Pe cerul de mătase, ca pete ruginii.
Dar nu 'nțeleg un lucru: au dacă pot să vină
Scliptrile schimbate în zâmbet de lumină
Atunci poate-au căldură și ele, poate ard...
De ce n'aprinđ sus dară al cerului stindard?
Un uriaș incendiu, din cerul de mătase
Atuncea limbi de flăcări spre noi are să-și lase
Și 'n para ce schimba-va pământu 'ntreg în jar
Eu n'aș mai fi ca astăzi, un simplu felinar.
Ar tremura natura, adâncurile-ar geme,
S'ar auzi un tunet și-o ploae de blesteme,
Iar plăcile de sticlă ce eu le port pe trup
Le-aș auzi în zăngăt vestmântul cum și-l rup.
Așa, fără crâcnire mi 'ndur trista ursită.
Prin pânza de 'ntuneric zăresc ca prin'tro sită,
Prin pânza de 'ntuneric ce 'n jur o văd etern,
Doar oament și-animale cum ne'ncetat se cern
Iar flacăra-mi răsfrânge luminile ei pale
Privină spre ceruri, tristă, tovarășele sale...*

— Dece-ți bați joc, zână rea ce ești?

Ea urmă, grăbind vorbele:

— Da, da, de hatârul d-tale. Sunt de două zile în sat, unde am venit să mă odihnesc pentru vreo trei, patru săptămâni. Acolo am aflat că „un domn tânăr și cam într-o parte“ — nu te supăra: așa te numesc ei —, stă singuratec în casa lui Șoarec de lângă pârâu și-și trece vremea culreerând toată ziua pădurile și văile ori stând noaptea la taifas cu bufnițele de pe zidurile Cetății Lazului... Am vrut și eu să cunosc pe „domnul cam într-o parte“ amic al bufnițelor. Am vrut să-l văd, și, — adăogă ea râzând, — să-i plac dând bietului meu eu feminin nimbul unei idealizări nocturne.

Văzându-mă tăcut, — tăcerea extazului, — mă întrebă cu o intonație de teamă în glas:

— Îți displac fantezia mea?

— Te privesc... mirat că pot admira așa de aproape o zână.

Ea îmi luă mâna, și-o trecu pe obraz și adăogă: ...Că poți să o pipăi.

La rându-mi, făcui o mișcare spre ea; gura mea atinse buclele părului ei blond:

— ...Și să-i sărut părul de aur, complectai eu.

Ea se trase înapoi, cu un ușor șipăt:

— Ei, mai ușurel, domnule vântură-țară. În țara zânelor, noi fimem pe bărbați în robie, multă, multă vreme. Cine ți-a dat voie să te liberezi?

— D-ta, cu mâna-ți de zână.

— Îmi retrag bună-voința.

— Am s'o merit iară.

— Incearcă: ai să pierzi vreme multă.

— Lângă d-ta sunt în stare să am toate curajurile; chiar acela al răbdării.

Ne urmarăm drumul unul lângă celălalt. Imi puse tot felul de întrebări. Voi să aflu cum mă cheamă. Ii spusei toate îngrijorările sufletului meu, deși nu-mi ceruse aceasta. Dar când vru să mă lămurească cine e și ce caută în colțul acesta de țară, o întrerupsei:

— Nu, nu-mi spune nimic; pentru mine ești zâna.

— Știu numai că ea ești d-ta și că d-ta ești zâna mea.

O crenguță de brad o lovi peste umăr. O zmulse și-și făcu din ea o cunună pe care și-o puse pe cap. Era atât de frumoasă! O temere dureroasă îmi strânse inima. Ne mai dându-mi seamă dacă trăesc sau nu în vis, îmi fu frică să nu piară. Deodată, tăcerea în care îmi scufundam gândurile fu străbătută de un hohot de râs fraged, și zâna-femeie fugi.

Jubileul Episcopiei Române Unite din Oradea. — Cortegiul Nunțului Papal.

Păstrează o taină care îmi place atât de mult. La ce bun să știu cum îți zice lumea cealaltă? Lasă-mă numai să-ți zic Zina. E un nume care ți se potrivește așa de bine.

— Zina, Zina, repetă ea. Ce frumos nume! Ești nașul unei zâne. Trebuie să te simți de-acum mândru.

Se pregăti să plece și întrebă:

— Să zic „la revedere?”

— Da, la revedere, la lungă, continuă, nesfârșită revedere.

— La ce oră?

— Ca azi. Iartă-mi nebunia. Imi închipui că o zână ocrotitoare a venit de foarte departe ca să mă vadă. Și am s'o aștept în toate serile de-acum înainte.

— Ca în basme, atunci...

Pe când mă întorceam spre casă simții risipindu-se în mine amărăciunea unui regret. Veșnica ispititoare trecuse pe lângă mine, turburând toropeala în care inimei mele îi plăcea să zacă.

Ași fi trebuit să mă apăr, să mă împotrivesc vrajei... A doua zi pândeam sosirea Zinei; și am revăzut-o în toate serile săptămânei care a urmat. În fiecare înserare mergeam la întâmplare pe povârnișul muntelui, călăuzindu-ne după murmurul pârâiașului. În câte o poiană, la vreo colitură, mi se părea că văd fugind forme bizare: iele, brehne șoimane, irodite, vâlve și mai ales spiriduși ușori ca o suflare, grăbiți să intre în hora duhurilor, colo unde muzica vântului le cântă plângător. În mijlocul tăcerii și al întunericului, poveștile de odinioară, păreau că-și trăesc minunile, înși-

rând arătările închipuirii. Și-mi plăcea să le povestesc tovarășei mele, care mă asculta fără să mă întrerupă, părând că se interesează de istorisirile mele feerice ca și cum ele ar fi fost reamintirea unor lucruri văzute de ea odinioară. Imi zicea, râzând:

— Da, așa e și în împărăția mea, la curtea lui Oberon, augustul meu tată.

În timpul zilelor acestea lungi de vară, mă închideam în casă, de teamă să nu întâlnesc cumva, dacă ași merge pe potecile străbătute noaptea, o Zână materializată la lumina zilei, adică cine știe ce femeie cochetă, elegantă și mondenă.

Și iață așa iubirea puse stăpânire pe sufletu-mi slab, tiranică și covârșitoare. Nu prea ași putea lămuri ce simțeam. Oricum, fu o patimă castă. Ași fi crezut că profanez obiectul misticismului meu, dacă ași fi iubit-o așa cum bărbații iubesc femeile. Când, uneori, se rezimă molatecă de mine, îi simțeam căldura animală, îi miroseam părul parfumat, mă 'nfioram la apăsarea brațului și umărului ei. De teamă să nu sfarăm idolul, luptam împotriva exaltării simțurilor răzvrătite, îndepărtam „zâna” de lângă mine și îi ziceam:

— Du-te! nu vreau dela tine decât frumusețea ireală. Să simt numai turburarea pe care mi-o pricinuește exterioritatea farmecului tău. Nu vreau să descopăr sub carnea ta de lumină, vibrațiile unei ființe ispititoare: rămâi așa, dulcea mea zână. Imi vei cruța dezamăgirea deșteptării după adormitoarea sugestie a iubirii....

Ea se 'nfioră uneori, fugar, și-mi șoptea cu un glas fraged și curat, dragostea-i de fecioară.

Într-o seară, în clipa în care trebuia să ne părăsim, își întinse fruntea ca să primească ca de obicei, alintarea buzelor mele. Avu deodată o tresăritură bruscă, îmi prinse capul între mâni, îl apropiă de al ei, brutală, pățimașă, și-și lipi gura de gura mea, într'un sărut nebun.

Amețit, vroi s'o iau în brațe, dar fugi zicându-mi:
— Pe mâine!

A doua zi, am așteptat-o zadarnic: n'a venit. Și nici în zilele ce-au urmat. Am plâns ca un copil, am plâns că am pierdut zâna. Și apoi... am trebuit să-mi reiau viața de toate zilele, să intru în spumegarea valului omenesc.

Săptămâna trecută, după o zi tristă de toamnă, pe o seară cejoasă, abia străbătută de lumina becurilor electrice, plimbându-mi plictiseala cu amintirea obositoare a acestei aventuri de dragoste a cărei obsesiune mă urmărea încă, mă găsi, nu știu cum, în fața unui teatru de varietăți.

De ce am intrat? Era frig, ceața mă pătrundea, simțeam nevoia imediată a unui adăpost.

În loja din dreapta celei în care mă așezasem, fără a-mi da seama de ce se petrece pe scenă, un grup zgomotos râdea tare și vorbea despre lucruri

Mândra

de NUȘI TULLIU.

Bate vânt de toamnă
Și se sbate-un plop,
Iar oastea, departe,
Pare de-argint strop.

Indemnat de doruri
Murgul polcovesc,
Șeaua-i pun îndată
Și la drum pornesc.

Serpuește drumul
Pe un piept de plaiu —
Cântă codrul, cântă
În frumosu-i graiu

Eu ascult pe gânduri
Codrul, blândul vânt
Și încep de jale
Ca și ei să cânt:

Cânt o doină tristă
Ca și dorul meu...
Sboară murgul, sboară
Par'c'ar fi un smeiu;

Știe el c'așteaptă
Mândra la pârâu
Unde-și are casa
Într'un lan de grâu;

Și tot urcă dealul,
Dealul nalt și greu —
Storând îl urcă
Murgulețul meu.

P i n d.

Mândra îl așteaptă
Orz și fân să-i dea,
Că-i miloasă tare
Mândrulița mea.

U-te-ne'n podișul
Dealului înalt,
Murgul coama-și sallă
Și se duc'n salt;

Iar pădurea cântă,
Cântă lin de vânt —
Scântează-al nopții
Instelat veșmânt:

Și ne-arată drumul
Printre negre stânci
Când străbate golul
Văilor adânci.

Iată și căsuța!...
Prin frunziș de ram
O lumină dulce
Pâlpâie la geam.

Chipul mândrei pare
O icoană acum...
Murgul se oprește
Obosit de drum,

Iar eu la fereastră
Bat ușor și'ncet...
Mândra sînge mucul
Surzând șiret...

banale, într'un jargon româno-francez enervant... Erau doi domni oarecari, destul de prezentabili, unul mai în vârstă și slab, altul mai tânăr și gras, însoțind două doamne ale căror toalete, satisfăceau până la exagerare moda, sfidând sobrietatea eleganții.

Una dintre cele două femei, mai vorbăreață și mai ascultată decât cealaltă, îmi atrase atenția. Unele intonații ale glasului ei, îmi răscoliseră inima. O privii. Eră o femeie în toată plinătatea fizică a acestui cuvânt. Păru-i de un blond strălucitor, nu izbutea să facă mai puțin albă pielea-i fină. Gura-i accentuă cuvintele cu mișcări de mușcătură. Ochii-i se aprindeau în licăriri pățimașe. Trupu-i se afirmă în îndrăzneli provocătoare.

Veni rândul pe scenă unei franțuzoaice îndrăcite. Trei dintre cele patru persoane pe care întâmplarea mi le făcuse vecine, priveau spre scenă și discutau cu însuflețire însușirile artistei? Femeia al cărei glas îmi atrăsese atenția, cercetă cu privirea, distrată, șirurile de spectatori din parter. Cotul ei, rezimat de catifeaua bordurei lojii, atingea pe al meu.

Deodată ochii ei întâlniră pe ai mei. Zise numai atât: — A!... Apoi un val de sânge îi năvăli în obraz, în vreme ce îmi sopli repede: — Micule!

Mă simții îngălbenind. Buzele nu mă ajutară să scot vre'un sunet; lacrimi se urcau spre pleoapele-mi

tremurânde. O! Doamne! Va să zică, femeia aceasta din o frumusețe atât de insultătoare, e aceeași care atunci, în pădurea nălucirilor mele...

Ferindu-se să nu fie auzită de ceilalți trei, îmi zise, într'un murmur grăbit:

— Cum, nu mai recunoști pe Zina? Nu-ți mai aduci aminte de dragostea noastră? Mi-a fost așa de greu să te părăsesc... dar a trebuit... împrejurări neprevăzute. Ai să afli de ce nu m'am mai întors; da, am să-ți explic, căci tu ai să vii să mă vezi, nu e așa?

Apoi, mai șopti încă, mângâindu-mi simțurile cu răsuflarea ei de patimă, cu un surâs ironic, luminându-i ochii. adăugă:

Dacă vrei, *am să-ți fac* din nou pe zâna!

Făcui un gest de nedumerire și zisei:

— Mă iertați, doamnă, dar nu înțeleg. Mi se pare că-mi cereți să vă fac o vizită. Imi pare rău, dar nu pot: sunt în doliu.

— Doliu? La teatru variați?

— Da. Doliu după o prietenă, o dulce zână blondă. O chemă Zina; am cunoscut-o sub bolta unei păduri. Surâsul ei eră nevinovat, trupul-i ascuns de un văl, păstra sfiala unei fecioare. O singură dată i-am gustat buzele. De atunci, nu știu unde a fugit. Totuși nădăjduiam s'o mai revăd... Acum înțeleg că a murit odată cu vraja care o făcuse a mea.

Femeea se trase înapoi, tăcu o clipă, apoi izbucni într'un hohot de râs care sună nespuse de fals...

Unul dintre cei doi bărbați din lojă, o întrebă:

— Ce ți-a venit, draga mea.

— O! nimic, răspunse ea veselă. Am să vă istorisesc după spectacol: e povestea unui nebun!

Cu tot tremurul întregii mele ființe, izbuti să ies îndată în stradă. Sub palmuirea violentă a aerului înghețat îmi venii de tot în fire. Și putui atunci și eu, printr'o biciuitoare batjocorire, să râd de omul acela, de *nebulul* care, în vara trecută, amăgit de poezia naturei, fusese destul de naiv, sărmanul, ca să mai creadă încă în zâne.

Carte poștală

de G. TALAZ.

Pe la noi n'ați mai venit demult
Și v'așteaptă prispa și pridvorul, —
Rândunica își începe sborul
Prin ceardac și'n curte e tumult;

Gâște și curcani și vânătorul
Azorel, tot latră să-l ascult,
Că cocoșul naibii e incult,
De se laudă și'n pinteni dă cu zorul.

Poți veni să stăm o zi 'n ceardac...
Mai cu seamă, mărul e în floare
Și se cerne peste leagăn și hamac.

Eu am zile dragi cu-atâta soare,
Și-mi petrec punând nevestii 'n ac;
Nu știi! coase niște pânze — lucru mare.

Zeifă și femeie

de Seneca.

Din marmoră și din mărgăritare
Ți-am ridicat pe-o stâncă fermecată,
Cel mai înalt altar între altare,
Jertfind pe el viața-mi zdruncinată.

Eșind din inimă și gânduri aur
Și adunând din suflet nestimate,
Să te păzesc ca pe un sfânt tezaur,
Ți-am ridicat puternică cetate.

Le-am ridicat cu albe colonade
Palate, cum n'au fost nici când pe lume,
Cu joc de ape, șopot de cascade,
Ce îngâneau fermecătoru-ți nume.

Iți înălțai statui nenumărate,
În parcuri înflorite, prin alee,
Ingenunchind mă închinam la toate,
Te adoram păgân ca pe o zee.

Au năvălit barbari și pângăriră
Statui, palate, temple și altare,
Coloane peste mine prăvăliră
Să fiu strivit de veci, fără cruțare.

De mă n'ntelegi rămâi, rămâi iubito,
La înălțimea tronului de zee,
În rândul lor, ce viața mi-au zdrobit-o
Ar vrea să te coboare iar femeie.

Abisul

(După Sully Prudhomme)

de G. GEORGESCU THEOLOGU.

În ceasul fericirilor depline, —
Departate de 'nvrăjbirea celor răi, —
Rămân sub stăpânirea, fermecată,
A forței magice din ochii tăi . . .

Ingenunchiat, în sfântă prosternare,
Spre-acordul dulcilor, din piept, svăcniri: —
Mă luminează ploaia 'nșeninării
Din orizontul tainicei priviri! . . .

Înlănțuit simt tot destinul vieții
De-al tău destin, — sbătându-se 'nnoptat —
În farmecul nebunei vrăji eterne
De care, poate, 'n veci voi fi legat . . .

Să-ți băsmuiesc de visurile mele,
De lumi?! . . . — ești quintesența lumii 'ntregi:
Un svon de 'nfriripi, blând cu a ta șoptă,
Tresar ca sub imperiul unor legi.

Rămân p'erdut . . . — înfrântul fericirii, —
Vrăjmaș sfruntat al timpului deschis,
Și plâng svăcninda pieptului tău noapte:
Cu-al patimei mistuitoare-abis!

Români nobili din Bihor

de Dr. Leontin Palladi.

II.

Tablouri lungi s'ar putea întocmi despre românii înobilizați sub chivernisirea maghiară. Ceeace ne îndeamnă să recunoaștem o oareșcare loialitate din partea ungarilor în aprecierea meritelor individuale la intelectualii români. Așa, toți preoții și învățătorii români dela ambele biserici beneficiau de privilegii nobilitare, cum erau scutirea de dări, imunitatea personală etc. În conscripțiile nobililor dela arhiva județeană găsim la tot pasul „G. n. e. pópa, lelkész... tanító, G. e. lelkész, pap, tanító“. Altădată și nominativ „Popovich g. n. e. lelkész“ sau și mai scurt „Popa loci“. — Acești intelectuali români erau considerați ca nobili cu toate că eventual nu întruniau celelalte condițiuni de nobilitate, cu litere donaționale, diplome, armorii, moșii ori posesiuni.

Au mai fost însă familii de români înzestrate în toată regula cu atribute nobilitare: cu litere donaționale și moșii, de pildă:

Borbola Simon cu moșia de Darvaș dăruită de Iosif II în 1786; numai cu diplome și predicate nobilitare ca Vancea de Buteasa, Nistor de Capâlnâc, Pavel de Peterite, Dragoș, armalist în Oradea (frate cu cel omorât la Abrud în 1848) Erdeli, Horvat, Șarcadi, Bistrai de Bistra, Corneli etc.

I. cav. de Pușcariu în admirabila sa lucrare „Familii Nobile Române“ înșira acesta familii din Monarchia Austriacă pe 408 pagini.

Cu toate privilegiile de a nu plăti dări, de a fi imunizați, de a fi judecați numai de rege etc. nobilimii îi incumba sarcina grea de a chivernisi țara, de a o apăra de dușmani, a suporta toate cheltuielile

de războiu. Nobilitatea deci nu era numai ciucure, numai o podoabă vanitoasă. Titlul de nobil devenise un titlu de vanitate numai după desființarea nobilității, când cu progresarea ideilor democratice mulți aveau

nevoie să se diferențieze de plebea „tot mai culezătoare“ și de intelectualii ce se sporeau mereu, deosebindu-se de acești muritori prin vr'un *de agățat* după nume, alături de un *praedicatum* luat dela localitatea unde familia își avea odinioară moșiile, sau chiar numai după moșii închipuite.

Însă nu numai intelectualii erau nobilitați pe vremurile trecute ei și țărani, ba chiar și regiuni întregi, finuturi întinse de țărani români. *Valachi nobiles*, Voievozii, Banii Severinului, Comiții, Cnezii, Boerii, Castrenșii, Sclopetarii și Pușcașii, mai apoi Grănicerii din Caraș erau toți membrii instituției militaro-nobilitare.

O asemenea instituție era și nobilitatea românilor din Borod și jur, regiune cuprinsă sub numele colectiv de Borode.

Inceputurile acestei nobilități datează de pe vremea Regelui Ioan Zapolja, care în anul 1532 înobilase pe românii din Borod. O făcuse cu un gând de utilitarism. Apărarea țării incumba nobililor și vrând să-și apere țara de atacurile ce puteau s'o ajungă dinspre răsărit, i-a pus pe picior de războiu pe „valachii“ din Borod și astfel fu silit să-i facă nobili pe toți.

Despre această organizație militară și mai precis nobilitară veche, abia știm ceva, nerămânându-ne urme de vre-un statut organic ori regulament de administrare

Biserica Catedralei Române Unite din Oradea.

sau altceva. Aveau românii nobili din Boroade, de sigur, averile lor mici mai mult forestiere, stăteau sub comanda unor *căpitani*, se aflau și grade inferioare de *locotenenți*, *căprari*, *contrași*, *reiteri* (călărași), *agilis*, (judecători regești) mai aveau alte deregătorii ca *actuarius* (registrații) *cassieri* șcl. își țineau adunările lor, își administrau pădurile comune, compose-soralele, în chip autonom, — iar în caz de războiu trebuia să plece la luptă. Legenda nu ni-a păstrat vre-un fapt de arme memorabil, nu amintește de eroi locali. La ce bun? Căci doar toată organizația nu era o necesitate izvorită din viața lor pașnică, nu germinase din suflul românesc, ci era un ce octroiat de sireni.

Această organizație a dăruit până la anul 1711. După pacea dela Sătmar s'a luat la revizuire nobilitatea Borodanilor și din multe familii n'au fost recunoscute nobile decât numai câteva.

Dar și înainte de Zapolja, Matia Corvinul conferise titlul și prerogativele de nobilitate unor familii din Borod, ca de pildă familiei Venter, despre care „diploma donațională“ zice a fi o familie străveche de valachi. Legenda chiar spune că v'reo 300 Venterişti să fi tropolit pe ghița Dunării când cu alegerea de rege a lui Matia.

Organizația militaro-nobilă din Boroade cuprindea în sine 7 sate cari înconjoară Borodul ca un semicerc la poalele munților Bihorului, și anume: Borodul, Cornișlul, Beznea, o parte din Bratca, Borozălul, Celea, Valea-Mare și Topa de Criș.

Familii cari alcătuiau această nobilime erau multe cu nume neaș românesci, uneori și maghiarizate. În conscripția din 1792 se aflau familii nobile în Borod: Ispan — Haar (9) familie care azi se stinge, Cuc (2), Suci (4), Țipele (1) Neaga, Tătar, Moldovan, Ardelean, Moghia și *last not least*, Venter, cea mai numeroasă familie de 20 înși, mai apoi Popa Venter (7) Fodor (1); în Celea: Venter (6) Topai (1); în Topa: Moghia (1) Topai; în Beznea: Cacuci (22), Cuc (7), Caba (24), Ladl (3) Suci (4), Țipele (1), Béltéki (2) și azi români; în Cornișl: Cuc *nobilis donatarius*) și Neaga; în Borozăl: Topai, Daiai, Catona șcl.

O altă conscripție din 1827 numără 37 Venterişti; cea din 1837 mai numără Drăghinași, obținând primul tot familia Venter, care în conscripția din 1840 e reprezentată cu 154 persoane. Diferența enormă din aceste numere la familia Venter se datorește poate punctului de vedere sub care s'au făcut conscrierile.

Și astăzi e foarte numeroasă această bravă și spornică familie de români a Venteriştilor (4—500 înși) răspândiți în cele 7 sate dar de obârșie din Borod. Nu s'au validat ei cu cine știe ce nici în trecut. Inafară de câte un notar, pretor, n'au dat oameni mai deseamă neamului lor. Cu atât mai mult însă se înălțarea familia în sine sa, sporindu-se, ținând la glia

strămășească, agonisind și păstrându-și cele agonisite.

În anul 1803 s'a emis o delegație din partea județului Bihor pentru revizuirea a zecea-oară a titlurilor de nobilitate dela familiile române din Boroade. Această delegație terminându-și lucrările, în 1807 își înaintă raportul. Ca rezultat al acestei revizuirii s'a constatat că familii nobile veritabile sunt numai familiile: *Topay*, *Cuc*, *Laal* și *Venter*, căci ele au dovedit cu documente calitatea lor de nobili. Familia Venter s'a divizat în cursul vremurilor în patru vițe cu porecele de *Iank*, *Micloș*, *Zeke* și *Pap*. Azi însă aceste supranumiri au dispărut.

Delegația lăsa în exercițiul drepturilor lor nobilitare pe aceste familii. Celălalte familii, ca *Popa-Venter*, *Ispan-Haar*, *Neaga*, *Suci*, *Fodor*, *Tătar*, *Maghia*, *Cacuci*, *Béltéki*, *Țipele*, *Gozman*, *Salamon*, *Nagy*, *Dályai* *Costa*, au fost îndrumate să dovedească „să producă“ documente autentice despre nobilitatea lor. Ceeace însă nu învolva nenobilitatea lor. — Nu mai sunt urme dacă au satisfăcut aceasta.

E interesant să răsfoiești actele acestei revizuirii (*inquisitio*). Procesul verbal încheiat constată că familia Venter e o familie nobilă cu moșie din vremuri foarte vechi și că celălalte familii beneficiau de privilegiile nobilitare numai prin încuscriere, moștenind astfel porții de averi din moșiile Venteresșilor.

Răsfoind actele delegației găsim unele iscălituri de foșii românași ca „*Venter Gábor*, *Ioannes Ispány*, *Nyaga László*“. Din aceste iscălituri cu mâna proprie, cu parafe lungi și artistice un grafolog ușor ar putea deduce consecințele cele mai sigure la o stare materială bună, la un oareșcare confort domnesc, la intelectualitate distinsă, cu un cuvânt la o poziție socială mai înaltă a lor. Deci nu foși acești nobili români au fost țărani, sau și dacă vor fi fost țărani, nu-și vor fi neglijat cultura sufletului, întocmai cum o fac și astăzi când Venteresști cu 6—7 clase liceale au rămas lângă plug, dar se mai interesează și de mersul lumii din gazete și iau parte activă la viața municipală, socială. Ce nu s'ar putea face cu un element atât de deștept, dacă nu ar avea conducători!

Ca o urmare a sistemului cu *domini terrestres* în părțile acelea s'au perindat în cursul veacurilor multe familii maghiare cum au fost: *Böszörményi*, *Vass*, *Rétei*, *Szent Pályi*, *Nábrácsky*, *Miskoltzi*, *Zambó*, *Szalmári* (din care se trăgea *Szigligeti Ede*) *Esztegar*, *Baron Rudnyánszky*, *Baron Dezsőfi*, *Böllönyi* etc. — Azi nu mai există nici urma lor, nici pomină de a fi trăit pe acolo. Cu atât mai trainici românii înrădăcinați, de veacuri trăiesc în dragostea acelor lucruri frumoase, în Țara lui Traian, cum le place a se fâli cu regiunea lor.

E emoționant și te umple cu fiorii mândriei legitime gândul că o familie românească trăiește de atâte veacuri câte sunt de ajuns ca dinastii regale să piară, împărății să se prăbușească. Să trăiască atâte

veacuri catalogate ca familiile împărătești în Almanahul de Gota; să trăiască așa în iubirea gliei, fără pretenții; să trăiască nedesnaționalizați cu toate vremurile triste ce au trecut peste ei, cu toate momelile nobilității la cari fură expuse sentimentele lor de români.

În afară de vigoarea rasei latine, această trăinicie se poate atribui și organizației de nobili. Dreptce: *felix culpa!*, binecuvântat să fie sistemul urgisit care ni-a perpetuat atâta bine. Neștiind să spunem ceva bun, să nu trecem la ordinea zilei cu un zâmbet ironic, fiind vorbă de *nemeșta*, de nobilitatea din vremurile apuse.

Cântec

de DIANA

*Iubirea mea — floare
De pară, de sânge,
Făr' glastră pălește,
Se sbate, se strânge.*

*O, tu, lasă buza-mi
Adânc s'o sădească
În glastră din peptu-ți...
Să nu veștejească.*

Corița (Albania).

C'oana Lucșița

de Constantin Dobos

lui Costel Șendrea.

Dacă n'o cunoștea pe c'oana Lucșița tot Bacăul, apoi n'o cunoștea nimeni.

O știau toți acei ce locuiau pe strada Codrescu, strada c'oanei Lucșița; o cunoșteau toți funcționarii publici începând dela gardist până la polițai, dela aprod până la președintele tribunalului, din pricina multelor încurcături și procese ce le-a avut; o cunoșteau profesori, elevi de liceu, avocați, ofițeri, toți bărbații becheri, cari au avut fericirea să guste din greutățile înțimpinate în căutarea veșnică de camere mobilate; așa am cunoscut-o și eu.

Nu mi-am deslușit imediat impresia neplăcută ce mi-a făcut când am văzut-o întâia oară, dar știu alăt, că am rămas mut în fața ei neștiind cum și de unde să încep; uitasem par'că, pentru ce venisem la ea; acum, după atât amar de ani, văd că desgustul ce l'am avut tot timpul cât am stat cu chirie la ea, s'a prefăcut în ridiculitate, privind lucrurile cu alți ochi — poate, în adevăratul lor înțeles.

Par'că și azi o văd înaintea mea, așa mică de statură cum era, slabă-scândură, cu părul creț și veșnic încâlcit; nenumărate alunite; unele cu fire lungi de păr, îi stropeau fața neagră-pământie; sprincenile negre, tufoase, mari ca niște lipitori îi adumbreau ochii mici, lucitori, și duși în fundul capului; era atât de urâtă încât și azi mă mir cum o mai chemau lehuzele — căci trebuie să știți că c'oana Lucșița era și moașă.

Când am fost întâia oară la ea, am intrat binișor în casă — ca omul străin — deschizând și închizând ușa antreului cu multă băgare de seamă; am ciocănit la o ușă, apoi la alta, am deschis ușa din fund, am tușit cu înțeles de vre-o câteva ori, dar nu mi-a răspuns nimeni. Contrariat de situația echivocă în care mă aflam, mă hotărâsem să plec, când deodată, nu știu pe unde, c'oana Lucșița a răsărit ca o stafie înaintea mea, cu mânecele capotului suflecate așa cum trebuia dumneaei prin bucătărie; fără să vreau m'am tras instiacliv înapoi un pas, ca în fața unei arătări. C'oana Lucșița s'a scuzat că-mi iese așa înainte, înșirându-mi

toate pericolele unei case fără sonerie și istorisindu-mi fapta unuia care a intrat la ea, tot așa, fără să-l știe nimeni, dar care, mai îndrăsneț ca mine, i-a furat tot ce i-a căzut la îndemână.

M'a înțeles că îmi trebuie o cameră mobilată: m'a pofțit chiar în viitorul meu sălaş, care nu avea alt cusur decât că mirosea grozav a spital; o mulțime de sticlute cu doctorii puse pe o etajeră, erau izvorul acesui aer nesuferit; aici era camera de consultație a c'oanei moașe, când nu avea chiriași. Mi-a dat un scaun să slau, iar ea a început să-mi arate camera de jurimprejur, descriind fiecare lucru cu toate amănuntele lui; mi-a spus cât am să fiu de liniștit la ea, că strada nu-i sgomotoasă, că nu sunt prăvălii, cari să mă supere cu trasul obloanelor, iar biserică e așa de departe, încât chiar în zilele de sărbătoare am să pot dormi-dus, până la amiază; mi-a spus că nu are copii cari să mă plângă la cap și nici câini cari să latre pe degiaba, afară de Parizache care, e mititel și cuminte; pentru a-mi dovedi aceasta, s'a sculat repede de pe scaun, a deschis ușa și din prag a început a striga din ce în ce mai tare și mai prelung: Parizache-e, Pariza-a-che-e, voind să mi-l arate cu orice preț.

— Lăsați, vă cred, am zis eșind din mufismul meu explicabil.

— Nu; să-ți arăt; e așa de mititel și frumușel, alb tot ca zăpada și cu părul creț; chiar acuma i-am făcut baie și l'am învelit cu niște cârpe să nu răcească.

— Lăsați, nu mă supără câinii; dincontră îmi sunt foarte dragi.

— Atunci ne potrivim amândoi; eu am așa o slăbiciune pentru animale! miorlăi c'oana Lucșița trimițându-mi o privire languroasă.

Văzând că conversația deviază, întreb de preț.

În timp ce dumneaei se prefăcea că se gândește ce anume preț să-mi ceară, așa ca pentru mine, deși îl știa ca tatăl nostru, intră o femeie cu un copil mic în brațe ce orăcăia de par'că era pus pe jeratic. C'oana Lucșița, îmi face un semn din ochi, prin care îmi dădea

a înțelege că e și moașă și n'are ce se face de femeea streină. Se sculă de pe scaun, privi de aproape la copil, îl examinează cu destulă atenție și apoi cu aerul omului ce se pricepe în astfel de treburi, întreabă pe femeie ce are copilul și de când e bolnav. Copilul țipa, țipa mereu; îl și sâsâia mamă-sa într'o părere, dar atunci țipa și mai tare.

În sfârșit c'oana moașă văzându-mă nerăbdător, termină cu femeia, spunându-i să cumpere dela spișerie de zece bani delte și cu alifia aceea să ungă copilul peste tot trupul, iar cum e diseară să-i facă o scaldătoare în care să pună făină de muștar, așa cât ai apuca cu două degete; apoi spunând că vrea să-i dea copilului puțin sirop de ceapă, s'a dus în bucătărie, a adus o linguriță și luând o sticlucă de pe etajeră, a turnat până ce a umplut-o rasă; cum femeea nu putea descleșta gura copilului, c'oana Lucșița cu alt semn de înțelegere din ochi, mă îndemnă să-i dau ajutor. Stângaci, în treburi de acestea, am făcut cum m'a dus capul. Copilul a scuipat doctoria și s'a pus pe un plâns de se înecă suspinând.

Voind să plec, c'oana Lucșița a început să-mi facă semne din cap, din mâni, din ochi, dându-mi a înțelege să o mai aștept un moment. Plecând femeea am rămas iarăși singuri.

— Așa-i că te-ai plictisit? Te-am văzut eu cum te învârteai pe scaun ca dracul în cristelniță.

Alfins neplăcut de comparația nepotrivită, zic:

— Cât ceri mata pentru cameră?

— De!... cât să cer? Cât a plătit și căpitanul Mihailescu... treizeci de franci.

— E scump; douăzecișicinci aș putea să dau fără să mă tocnesc.

Nu mai înșir aici argumentele proprietarei spre a-mi proba că nu poate scădea din preț nici un franc; după un sfert de oră, plictisit am zis:

— Ei, fie și așa cum spui dumneata.

— Când vii? mă întrebă c'oana Lucșița.

— Și diseară, dacă se poate.

— Cum-nu, cu plăcere, poftim.

Bucuros că am terminat discuția mai curând decât mă așteptam, fricos să nu mai apară o altă femeie cu copil, mă scol de pe scaun, dau să plec, recomandându-mă după cum e obiceiul. C'oana Lucșița, a înțins amândouă brațele după mine ca și cum ar fi vrut să mă apuce de haină, începând să-mi spună istoria acelor cari vizitează odăi mobilate, se tocnesc, fără a mai veni pe urmă. Uitasem să dau arvuna; grăbit, rușinat am scos zece franci și mă recomand a doua oară. N'am putut pleca căci noua proprietară începuse istoria unui domn foarte bine îmbrăcat, căruia i-a fost rușine să-i ceară arvuna, care a stat zece zile și nu numai că nu i-a plătit chiria, dar a fugit noaptea ca hoții; la fiecare frază se întrerupea și mă întreba: „Spune, zău, n'am dreptate?” ori: „Iacă ești de față că-ți spun ca lui Dumnezeu“.

Sfătuitor, căutam s'o conving că nu toți oamenii sunt la fel, că se mai găsesc încă oameni detreabă și cinstiți; voiam s'o liniștesc, să pot pleca, căci pierdeam vremea mesei. Politicos, ceremonios, mă recomand a treia oară.

— Nu ești din Botoșani? Am cunoscut acolo un veterinar cu numele dumitale, — ori ești rudă cu casierul de bilete din Burdujeni?

— Nu c'oană moașă, sunt din Tecuci — și când m'am gândit la lucrurile mele împrăștiate, la împachetat în cufere, am cam smuncit mâna din mâinile c'oanei Lucșiței și-i zic, deschizând ușa:

— Bună ziua, la revedere.

C'oana Lucșița nici nu se gândea că aș putea pleca așa de repede; cu privirea adâncită în ochii mei, făcea studii folklorice asupra graiului meu:

— Și doar vorba, te arată a fi curat moldovean.

— Văd și eu.

— Trebuie să îi născut pe aici, prin partea locului.

— Da, în județul Neamț; când mă voi întoarce atunci, vom sta mai mult de vorbă; bună ziua.

C'oana Lucșița se uita lung la mine; văzându-mă însă hotărât să plec, cu oareșicare sfială, s'a recomandat, deși îi știam numele, după tăblița dela poartă:

— Lucreția Prenta.

Natural, ne-am mai dat încă odată bună seara și am plecat, dornic să respir un aer mai curat.

Seara, când m'am reîntors, camera era bine aerisită. Imediat am început să-mi scot lucrurile cu gând să pot dormi chiar din noaptea aceea, în noua mea locuință.

C'oana Lucșița, vroia cu orice preț să-mi dea ajutor la despachetat; văzând că n'o pun la nici o treabă, s'a resemnat să-mi țină capacul cufărului, să nu-mi cadă în cap. Ii lăgăduisem dimineața că vom sta de vorbă și o simțeam cum mă aștepta să termin scosul lucrurilor. Mă prefăceam necăjit, supărat; voiam să mă lase singur și nu știam ce mijloc să întrebuițez. Iau hainele, dorind să le pun în garderob; când deschid ușița, văd că e plin cu rochii și paltoane. O iau așa pe departe și o întreb cu binișorul:

— C'oană nu-ți mai trebuie matala hainele astea?

— De... cum-nu, domnule.. asta... am uitat cum te chiamă uitate-ar relele, dar garderobul din odaia mea e ghifcă și nu mai am unde le pune.

Am acățat hainele mele, așa cum am putut, un talmeș-balmeș. Eram amărât căci mi-am și închipuit pe c'oana Lucșița întrând în tot momentul în odae, făcându-și drum la haine. Par'că o auzeam: „Scuză domnule... ăsta... am venit să-mi iau o fustă“ ori: „Nu te superi, pot să intru să-mi iau numai bluza“.

Ostentativ mi-am așternut patul; eram sigur că găsisem remediul spre a rămâne singur. Dar, ți-ai găsit! C'oana Lucșița și plecarea, erau două lucruri cari se bat cap în cap. Din contră, ea avea chef de vorbă și taifas... găsise un om. Parizache întră schelălăind în

odaie, motiv să-mi spună cum l'a găsit în drum, cât a fost de bolnav și câte nu i-a făcut, de am ajuns să-l văd și eu; iar ca să-mi arăte cât ține la el, l'a sărutat de trei ori, cu patimă, pe bot. Tăceam, mă uitam mai mult în pământ, doar-doar, o vedea dela o vreme că sunt obosit.

— Dar ce? Caști domnule Hodoș? Ți-i somn?

— Mi-i cam somn, c'oană moașă, am zis supărat de confuzia numelui.

— D'apoi te culci odată cu găinile?

— Sunt tare obosit.

— Beai o cafeluță? Poate ți-a trece somnul.

De bucurie că mai scap de ea măcar un sfert de oră am zis:

— Numai dacă nu te superi.

— Vai de mine, unde s'a mai auzit una ca asta.

A plecat repede, am auzit cum a tras un chibrit de perete, apoi sgomotul produs de ceșcuțele de cafea puse pe farfuriile lor și n'a trecut nici un minut și o văd înapoi cu o tăblăluță roșie pe care erau rânduite mașina de făcut cafea, o finichea conică cu burlui, o linguriță și două ceșcuțe liliachii.

— Dumitale ți-era a bea o cafeluță și nu spuneai! Adică ce, unde ești nou în casă? La mine să ceri ca la mama dumitale!... Ai mamă?

— Am.

— Frați, surori?

— Numai o soră.

— Iaca așa e bine; un băiat și o fată. Care e mai mare dintre amândoi?

— Eu.

— E măritată sora dumitale?

— Da, cu un avocat.

Inghițeam în sec, doar n'o fi noaptea cât un an, dar mâine, întorc eu foaia ceilantă și îi tai nasul repede-repede.

C'oana Lucșița, care însă nu știa gândurile mele, a turnat spirtul, i-a dat foc, n'a întrebat dacă îmi place cafeaua mai amară ori mai dulce, mai deasă ori mai rară și dacă îmi place ca și dumneaei, să fie bine fiartă.

Nu mai știu ce i-am răspuns; știu că m'am trezit cu o feligeană aburindă, cu caimac gros ca un călăbuc de săpun; am sorbit pușin.

— Li bună cafeaua domnule Pipoș? (iar mă confunda).

— Excelentă.

— Și doar m'am grăbit căci mi-am închipuit că trebuie să fiu dorit de o cafeluță.

— E minunată.

— Pui rom?

— Nu.

— Dacă e fierbinte, toarnă-o în farfuriară că se răcește.

Aici s'a terminat discuția despre cafea; a început discuția asupra fumatului.

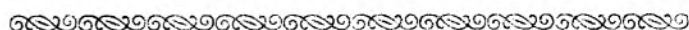
In noaptea asta

De IOAN SAMARINEANU

Cad stele sus. Un joc mărunț de sori
Urmează calea bolților,
Sau ingerii aruncă flori,
In amintirea morților?

Un suflet chinuit,
Poate a pornit
Să-și contopească tremurarea în lumina lor
Să se topească'n depărtarea lor...

In noaptea asta plină de parfum,
Se'nalță amirurile ca al jertfei fum;
Se'nalță sufletu-mi către senin,
In noaptea asta deslegată de venin.

— Fumezi, domnule... ăsta,... Bonfăș... cum îți zice?

— Fumez.

— Fumezi mult?

— Mult.

— Câte țigări fumezi pe zi?

— Nu știu

— N'ai numărat niciodată măcar așa de curiozitate?

— Nu.

— Phiu! Bărbatu-meu, ăsta din urmă, totdeauna numără, câte țigări fumă pe zi.

Tăceam; ce puteam să-i răspund? Aș fi lungit doar vorba cu fleacuri. Tot ea însă arma imediat:

— Al dracului iarbă și tutunul, domnule Chicoș. Deodată, ca inspirată, c'oana Lucșița, îmi înloarece ceașca de cafea, cu gura în jos și amenințându-mă cu degetul, îmi șoptește:

— Să știi că am să-ți aflu toate secretele!

Intre timp, s'au stărnit discuții asupra slugilor, asupra gospodăriei, asupra căldurilor din vara aceea, asupra caselor, asupra politicii mizerabile a infamului guvern, discuții care-de-care mai interesante; toate însă se terminau mai curând decât se aștepta c'oana Lucșița, prin o ridicare din umeri, din partea mea. Scoteam grăbit ceasornicul din buzunar, semnificativ, mă uitam lung la cadran, apoi la ea, îmi compuneam o figură speriată, dar n'avea cine să priceapă limitele răbdării unui om. C'oana Lucșița avea de spus o altă istorie, aceea care o ardea la suflet, romanul vieții ei nenorocite.

După multe preambururi, cari serveau ca o prefață, mi-a spus oftând din când în când, unde a fost născută, numele și starea părinților ei, traiul din casă, scurta ei copilărie nefericită și intrarea în școala de moașe din Iași, de unde și-a luat diploma; apoi, cum a fost măritată de trei ori, cum cei dintâi doi bărbați au fost niște răi, cheltuitori, și depravați, parcă erau sfătuiți și frați unul cu altul; cum a dat divorț repede cu cel de-al doilea cum l'a văzut în ce ape se scaldă și cât de greu a dus-o cu cel dintâi, căci era tânără și fără experiență. De aici urmează scandalurile ce

le-a avut cu ei pe la poliție din cauza femeilor de moravuri ușoare, cum nu i-a prefins nici un ban avocatul Sachelarie și cum primprezidentul Andronescu a servit-o, fixându-i termene scurte.

Urmează apoi romanul de iubire cu cel de al treilea bărbat care a fost bun și frumos de semăna cap-făet cu mine și tot așa a venit la ea pentru cameră mobilată; cum căsătoria asta îngerească n'a durat decât un an, căci puțin câte puțin a înebunit, silind-o doctoru să-l interneze la Mărcuța.

— Era bolnav, domnule Mihailescu (mă confunda cu căpitanul), înțelegi dumneata, era bolnav și eu păcătoasa de mine n'am știut când l'am luat.

De aici, începe alt episod: cum a plecat cu el la București, cum s'a chinuit cu el în tren, cum și-a luat cameră mobilată pe 13 Septembrie, cum însfârșit, după două luni a murit; apoi cum a murit, cum era mort, cum l'a înmormântat, cât a cheltuit, cum s'a sfădit cu un popă, cum era să se bată cu un dricar obraznic, cum a cumpărat loc la Belu, cât a costat-o monumentul și grilajul, cum a semănat flori și de câte feluri, cum a furat-o servitoarea cât a fost la înmormântare, și în fine cum s'a reîntors la Bacău și unul în tren căuta să-i facă curte, spunându-mi că așa sun! bărbații și au dreptate: femeie în doliu par mai frumoase și mai interesante.

Compătimitor, mă scol de pe scaun, crezând că aici e sfârșitul romanului.

— Stai să-ți arăt fotografia.

— A cui? răspund contrariat

— A mea și a lui din ziua nunții.

N'am mai putut-o opri; s'a dus și s'a întors într-o fugă. Victorioasă, că găsisse tabloul prin întuneric, îmi întinde triumfătoare fotografia.

M'am uitat curios să văd dacă „dumnealui“ seamănă cu mine cum și de a vedea cum era „dumneaei“ când era tânără.

Inapoiind tabloul, c'oana Lucșița și-a cufundat adânc privirea pe trăsăturile celui mai iubit dintre bărbați, începând să-mi spună, de parcă citea într-o carte, amănunte pe care le uitase.

— Ți-aș da-o, zise ea arătând fotografia, dar nu mai am alta; lui Mihailescu i-am dat una.

— Ține-o c'oană moașă.

Răstignit pe scaun, eram aproape să așepesc când aud sgomotul unui scaun mișcat din locul său: c'oana Lucșița era în picioare și se pregătea să plece.

— Noapte bună, domnule Hogaș (iar mă confunda) văd eu că chiar ți-e somn.

— Somn, c'oană moașă.

Ei... apoi noapte bună, somn ușor și visuri plăcute.

— Mulțumesc, asemenea.

Când am văzut-o că pune mâna pe clampa ușei, mi s'a trezit tot somnul de bucurie. C'oana Lucșița

nu făcuse însă nici doi pași dincolo de prag și deodată o aud iarăși bătând în ușă:

— Dacă ești bun... ceștile de cafea.

Când i-am dat făblăluța mi-a zis:

— Când ai ști și istoria cu cescuțele astea, ți-ai face cruce cu amândouă mâinele; dar acum e târziu, trebuie să fie unu după douăsprezece.

— Sunt prăpădit; ceasul e aproape trei.

— li-i, apropo, stai să-ți ghicesc; m'am luat cu ziua târgului și te-am uitat.

— Vă rog, scuzați-mă.

— Ce? Degiaba am întors cescuța?

— Lăsați pe mâine.

— Bine, iaca las și pe mâine, dar e păcat să stai toată noaptea cu inima îngrijată.

— Mulțumesc, noapte bună, mulțumesc.

— Noapte bună, dar! Ce să-ți fac?

Eram abia de-o săptămână la c'oana Lucșița și căutam tot felul și chipul să o evit; devenisem șiret; o știam că după masă avea totdeauna chef de vorbă și atunci încuiam ușa, mă culcam, iar când mă striga făceam, oprindu-mi până și răsuflarea; numai așa o mai puteam scoate la un capăt. Ziua o pândeam să nu mă zărească când ies de-acasă; era știul că un ceas trebuia să mă țină de vorbă în ușa antretului. De multe ori, când credeam că am înșelat-o mai bine, numai iacă-l-o și ea:

— Domnule, domnule, stai puțin, am făcut o cafeluță anume pentru dumneata.

— Mulțumesc, nu beau că sufăr de inimă — și plecam totdeauna de par'că scăpam trenul.

— Să-ți dau zece picături de digitală?

C'oana Lucșița desnădăjduită de plecarea mea nemotivată, mai ținea câțva timp deschisă ușa antretului, până ce mă pierdea din vedere la colțul străzii și pe urmă intra supărată în casă trântind toate ușile în urma ei. Eram sigur că la întoarcere voi găsi pe masa mea o ceașcă cu cafea, cu farfuriușă pusă deasupra ei, să nu se răcească prea repede, ori să dea muștele; știam de asemeni că, în ziua aceea, făcea pe supărata, cu mine. Par'că îi aud și acum veșnicul ei refren:

— De!... Dacă nu ți-oi mai spune dumitale, apoi cui să-i mai spun?

Dealmenteri, c'oana Lucșița, avea bani, două perechi de case și trăia destul de bine; își luase în casă o fetișoară de țară, de pe timpul când dumneaei fusese moașă de plasă. Fata — Paraschiva, era acum fată mare și c'oanei Lucșiței îi era dragă ca ochii din cap, o iubea ca pe fata ei, ca pe Parizache. Cum o păzea? Asta numai chiriașii mai tineri o știau; nici unul nu se putea lăuda s'o fi văzut în camera lor, fie chiar în prezența c'oanei Lucșița.

Intr'o zi însă, cum eram bolnav, și afară ploua

cu găleata, a trebuit să rog pe c'oana Lucsița să permită Paraschivei să ducă până la poștă, o telegramă. Fata a deschis puțin ușa, am întins telegrama, dar fata neputându-o ajunge, a fost silită să între în cameră.

Auzind un sgomot în antret, deschid ușa. C'oana Lucsița, aplecată pe un genunchiu, mă spionă pe gaura cheii.

— Ce faci aici, c'oană moașă? zic, făcând pe omul jicnit în ultimul grad; eram sigur că nu avea ce să-mi răspundă; căutam motiv de ceartă spre a scăpa de istoriile ei zilnice. Găsind ocazia favorabilă încep pe tonul cel mai de sus, pe glasul al șaptelea:

— Ce, dumneata crezi că eu sunt Ics ori I grec și n'am altă treabă? Crezi că am venit să-ți fur fata? Vai-de-mine și de-mine. Cum s'o împlini luna, plec, mă duc să știu bine că plătesc cincizeci de franci camera. Ce'nseamnă asta? E curată baijocură!

Nu mai isprăveam, o țineam una; mă făceam furios, exagerat. Cuvântul de „dumneata“ îl repetam des și îl accentuam cu un deosebit ton de ironie; țipam și băteam cu pumnul în masă, de căzuse un sfeșnic cu lumânare, cu tot, jos.

Paraschiva încremenise. C'oana Lucsița, ca o statuie înaintea mea, aștepta, pentru întâia oară, să termin.

— Iracan-de-mine, domnule Bodoș- nu te supăra așa; stai un moment să-ți spun și istoria asta.

Și atunci, cum nu mă pot preface mult timp, auzind de o nouă istorie și o nouă confuzie a numelui, m'a bufnit un răs, stăpânit de atâta vreme, un răs nebunesc, de se uitau speriate una la alta, crezând că s'a isprăvit cu mine.

Mi-se pare că în ochii c'oanei Lucsița îi citeam gândul cum mă compară cu cel de al treilea bărbat cu care, după dumneaei semănam și care tot așa a înebunit.

Natural, în urmă, ne-am împăcat, dar Paraschiva par'că intrase în pământ; c'oana Lucsița era mai rezervată față de mine. Din ziua aceasta, am auzit-o adeseori vorbind singură în odaia ei; câteodată deslușiam foarte bine refrenul înciudat:

— De!... Dacă nu i-oi spune lui, apoi cui să-i spun?

Oradea.

Pe mormântul unui casier.

Aci zace'n părăsire
Un casier,
Ce-a lăsat ca amintire
Un cazier.

Pe mormântul unui medic

Dumnezeu să-l odihnească,
Căci lasă p'alții să trăiască.

Din volumul „Epigrame“, ce va apare.

Dorului

de D. PSAITA

Du-mi-te dorule, du,
Că aleanul mi-l știi tu,
Mi te du prin țări și mări
Până 'n pragul albei zări!

Și de vezi o copilică
Cu garoafe în cosiță,
Cu cireașe în guriță,
Și sub ochiu o alunică,

Te oprește ca să-i spui
Că mi-s mințile sillui,
De când chipul i-l văzui
Sub umbrarul nucului!

Gă mă'mistui fără rând,
Și m'oi prăpădi curând,
De nu-mi curmă jalea grea
Impăcându-mi inima!

Iertarea lui Cain

de CONST. GORAN

Cu chipul galben sub văpaia lunii
Pășia Cain de gânduri biciuit:
Prin văgăuni bătute de furtună
Se furișă de noapte 'năluit.
Cu pletele sălbatic asvârlite
Pe umerii ca stâncile de tari;
Cu ochii-aprinși de fulgerele nopții
Fugea Cain prin codrii legendari.
Lăsase'n urmă turma 'mprăștiată
Și-un glas părea că-l strigă ca în vis,
Chemări adânci de dincolo de viață,
Fantoma fratelui ucis...
Și 'ntr'un târziu cu coapsele rănite
De drumurile ce-l chemau de zor
Căzu sdrobot în noaptea fără margini,
Strigând tânguitor...
„Simțeam, părinte, uraganul vieții
Și singur vream să stăpânesc pământul:
Eu singur către-aprinse-orizonturi
Să-mi risipesc în chiote avântul:
In zori, cu turmele din loc în loc
Cum mă pierdeam prin codrii fără zare:
De ce-ai lăsat în pieptul meu, stăpâne,
Al vieții glas de foc?...
Eu l-am lovit pe Abel, l-am ucis.
Simt glasul lui în suflet cum îmi plânge,
Și geamătul lui greu
Și pata lui de sânge,
M'or urmări mereu!“
Așa vorbi și înălțându-și fruntea
Spre ochiul lumii ce fugea în zare,
Fugea Cain tnebunit de spaimă
Pe drumurile fără de hotare...
...Inspăimântat, fugea Cain într'una...
Deodată, mii de fulgere sbucniră
Și din nemărginite spații
Ca la un semn sosia furtuna...
Creșteau șuvoaiele din munte 'n munte...
Și-un trăsnet ca o binecuvântare
Căzu pe 'ntunecata-i frunte...
Și impietri surâzător
Sorbind din slăvi iertare!

Gaspadin Polcovnic

(Scenă de pe front)

de Aurel Locusteanu

Ruşii, — nepreţuiţii noştri *tavarăşi* de arme!, — curg de trei zile în şir, ca un val eşit din matcă. Au tăbărât pe valea Tarcăului ca un nor de lăcuste flămânde, care întunecă lanul de grâu. Vin să ne ia locul, căci şi-au adus aminte, — însfârşit! — că sunt aliajii noştri.

Patru zile şi patru nopţi ne-am ciondănit cu ei până ce, cu chiu şi vai, au luat poziţia în primire; şi nu trebuie uitat, *polcul* 117 de cavalerie, — cel care ne schimbă, — este regiment de elită, şi ca disciplină, şi ca vitejie în luptă!

S'au gândit pe semne Ruşii că ar face mare greşală, să ne lase să plecăm cu părerea rea despre ei, aşa că ne-au pofţit la un mare ospăţ, dat în onoarea noastră.

Iată-ne strănşi, într'o seară, în casa cu două rânduri a unui Italian din Brateş, unde s'a aşezat ştabul lor. Exteriorul şi scările luminate „a giorno“ îţi fac impresia că aici are loc cine ştie ce recepţie de gală, iar după orânduirea din năuntru îţi faci numaidecât o idee de felul cum ştiu aceşti oameni să facă războiul.

După prezentări începe seria gustărilor, cu renumitele lor şnapţuri, care durează mai-mai o oră. Apoi masa, o masă încărcată cu fel de fel de mâncări şi vin negru, — bordeaux — printre care mai scapă, — după obiceiul lor, — şi câte un pahar de „ra-chiuu“, şuerat cu un accent de românească stricată de Parucicul Jean.

Drăcuşorul ăsta de Jean este o mutră foarte simpatcă. Mic de statură, — o stârpitură de om, — cu nişte ochi de un albastru spălăcit ca zeama de scoici; ras de musteaţă, pare mai mult fată decât băeat.

Vorbeşte minunat franţuzeşte şi, ca oricărui Rus care îşi respectă numele, îi place cam binişor să tragă „la măsea“! Tot timpul se joacă, — ca un copil, — cu un păhăruş rotund la fund şi, cu ochii aprinşi de flacăra alcoolului, spune zâmbind că „atunci se va lăsa de băut, când păhăruşul lui va sta drept pe masă“.

Dealtfel, Jean este fac-totum-ul acestui ospăţ.

În capul mesei, aşezat comod într'un jâlţ domnesc, prezidează un *Polcovnic*, bărbat din plin, cu spete largi, nas voinic şi o pereche de musteji cânepii, răsucită în spirale largi, ca două fuioare. Ochii mari au început să i se împăenjenească sub influenţa mult gustatului spirit.

Atmosfera este dintre cele mai plăcute, căci Rusul este prietenos, bun la suflet şi ştie să petreacă, dacă se apucă. — Ne simţim ca între cei mai buni camarazi şi *stacanele* curg unul după altul . . .

Vinul a încălzit pe toată lumea şi sentimentele isbucnesc ca lava unor vulcani în erupţie.

Incep discursurile. Fel de fel de laude reciproce

la adresa celor două armate aliate . . . şi Polcovnicul în cuvântarea sa, — (în ruseşte, căci el era din cei vechi şi făcuse garnizoană undeva, prin Caucaz şi Siberia), — aminteşte şi sublinează calităţile ostaşului român, apăsând, mai cu seamă, asupra spontaneităţii, vioiciunii şi înflăcăării cu care este înzestrată rasa latină. Apoi sfârşeşte:

— Domnilor, — (nouă), — deşi Nemetzkii au intrat în ţara voastră, să nu descurajaţi. Aşa-i războiul! . . .

Anul ăsta bate Germanul . . . la anul batem noi . . . dar la urma-urmelor *noi* vom învinge, căci Răssia este mare . . . bogată şi mult Ru-us!

Sgâlţâitul unui sughit adânc îl sileşte să se sprijine de Maiorul nostru, care îşi freacă spicul bărbii între trei degete, la dreapta lui. (Discursul respectabilului Polcovnic ni-l tâlmăceşte simpaticul Jenică, cel cu paharul misterios.)

Urmează câteva clipe de linişte, după care Ruşii încep a cânta din melodiile lor orientale, trăgându-le în tonuri pline de armonie, care impresionează. La ei petrecerile fără muzică sunt ca mâncarea fără sare.

Stăruinţelor de a cânta şi noi, le-am răspuns pe acelaş ton, cu „S'a ruginit frunza în vii“ şi „Vino Nello“ care le-au umezit ochii, mai cu seamă Polcovnicului.

În pervazul uşei apare deodată, ca un spiriduş Jean şi glasul lui răsună limpede şi clar:

— Café à la russe, Messieurs! . . .

Ne ridicăm cu toţi ca să-l urmăm în cazul al doilea, unde ne aştepta pe semne renumita-i „café a la russe“.

— Cum o fi cafeneaua asta?! — mă întrebam eu nedumerit, în gând, când sdup! . . . se prăvale peste mine un frate.

— C'est la gravité de la terre, mon ami! . . . — îi spun eu, oprindu-l să nu se ducă de-a berbeleaca.

Acum, la urcatul scărilor, se vede bine că scumpii noştri sunt *praf*, — cum ar spune unii, sau *Krupp*, — cum ar zice alţii.

Curiozitatea mea fu satisfăcută când intrăram în sala cea mare dela al doilea. „Café à la russe“ se traduce prin două capete de masă, clocotind în pântecul lor nichelat vin negru ca sângele de epure, amestecat cu zahăr, scorţişoară şi mai ştiu eu cu ce mirodenii.

Da-capo-al-fine! . . . — prin urmare . . . Şi dă-i, dă-i într'una cu cafea rusească până când, într'un târziu, murmurale din sală sunt acoperite de nişte note puternice de bas, care răsună prelung, ca bâzâiturile unui bondar dintre două ferestre.

Polcovnicul nostru, cu capul îngreunat rezemat în col, cu ochii pe jumătate închişi, fredonează în tacte scurte o melodie cu vorbe moldoveneşti, stricate: „Nu-

părale, nu-s părale!“ ... Căci, după cum ne spune el mai în urmă, cândva, demult de tot, a făcut garnizoană și în Basarabia.

Se vede că prezența noastră i-a trezit amintirea, căci, scuturându-se ca dintr'un vis urât, își împreună mâinile în dreptul frunții și începe:

„Nu-s părale, nu-s părale

„Nu-s părale, nu-s ...

„Nu-s părale mărunțale

„Șă fiiiță fărmașale,

„Nu-s ... nu-s ... nu-s ...“

Apoi brațele îi cad ca plumbul pe masă, capul pe ele, și bătrânul trece în lumea celor fericiți ...

În mod deosebit mi-a atras atențiunea un căpitan în floarea vârstei, cu cisme de lac și pantaloni albaștri ca cerul de Mai. Avea o înfățișare impunătoare. Dar pe fața lui frageda se citea o umbră ușoară. L-am observat tot timpul. Când ceilalți beau paharul până în fund, el sorbea odată — de două ori, apoi își continua convorbirea începută cu camaradul Vasilică Popescu. Din când în când îi răsărea în colțul gurei câte un zâmbet de durere.

Se vede că suferă, că are ceva pe suflet! — mă gândeam eu.

M'am apropiat de ei.

— Ce să faci, dragul meu? ... — povestește căpitanul, în nemțește ... — de cinci ori am fost rănit până acum, — dar greu de tot, — fără să mai număr zgârieturile ... Acasă n'am fost dela începutul răboiului, — adică de doi ani, — dar ... am primit vestea când eram în Bucovina, că am un băețăș care, cât e ziua de mare, strigă într'una: „Tata! ... Tata! ...“

Genele-i umede clipesc câteva ori, își reazămă tâmpla pe degetele trecute prin păr și, cu ochii măriți, care poate că văd aievea copilul, urmează cu un suspin: ... — deaceia, dacă o fi să cad, să mor cel puțin cu ceace am mai bun pe mine! ... — sfârșește el oftând.

Suferea sărmanul!

Cuvintele căpitanului m'au adâncit în gânduri. „Tată ... copil ... dacă o fi să cad ...“

Vedeam, auziam vaere de luptă aprigă ... pare că îl vedeam mort ... când, deodată, un țărâit de piteni mă deșteaptă.

Vorbele curg domol în sală, ca o apă liniștită. Un soldat merge în urma adjutantului, — un căpitan înalt și bine făcut, — care se îndreaptă cu pași mari spre capul mesei, unde „odihnește“ Polcovnicul. Îl prinde de umeri, îl sgâlțâie de câteva ori ...

Bătrânul ridică înfârșit și cu greu capul, își freacă ochii înroșiți cu dosul palmelor, citește *zapisca* pe care i-o întinde căpitanul ... apoi bolborosește ceva neînțeles ... și capul îi cade din nou pe brațele încolăcite ...

Călărețul ascultă, smirna, cu mâna la căciulă, ordinul scurt al adjutantului, apoi un „*sdrasti*“ și se departează în zornăitul pintenilor lui grei ...

Am înțeles că este vorba de un raport de pe front ... că o sotnie întreagă ar fi împrejurată de Unguri la Palanca ... că viteazul Polcovnic nu se trece cu firea și că expediția de salvare a amânat-o pe mâine ...

— Totdeauna face așa Gaspadin Polcovnic! ...

— bufnește în răs Jean, arătându-l cu degetul.

Săracul, Rusul ... ce-i pasă lui?! ... Anul ăsta bate Germanul, la anul Rusul ... Răssia e mare ... Rus mult ... dar la urmă *tot noi* vom învinge! ...

Trăește-ne Doamne aliații! ...

Nu știu cât să fi fost ceasul când s'a spart petrecania, dar când am eșit afară, ca să ne ducem fiecare la casa lui, răsărise luceafărul de ziuă și stelele începeau să se răriască pe cer ...

O salcie plângătoare

Se va transporta în curând din America în Franța o bătrână salcie plângătoare, care cu greu a putut să se mențină în pământul noului continent, a doua patrie a ei.

Parisul îi va fi a treia patrie. Potuși bătrâna salcie plângătoare va da mai mulți mățșori și mai verzi în parcul Domnului Invalizilor din Paris decât în pământul sterp în care a răsărit.

Doamne, unde și-a răsfirat la început rădăcinele, în frăgezimea ei, această salcie! Pe insula Sf. Elena a răsărit și a înmugurit prima oară, pe un mormânt sub care zăcea stins un puternic vulcan, a cărui lavă țâșnise în cer, de unde putea neimpiedecat să-și arunce ochii peste întreaga lume pe care o visase sub sceptrul său. Era mormântul lui Napoleon I. De-acolo a desgroptat-o pe vremuri un admirator american în trecere, ducând-o cu el în America și replantând-o într'un pământ străin de năzuințele pe cari ea le absorbise din țărâna trupului vajnicului imperator.

Acum, văzând că bietul copac lănjește, proprietarul american i-a oferit guvernului francez, care a primit oferta, hotărând să replanteze salcia în parcul Domnului Invalizilor, aproape de lăcașul de odihnă al lui Napoleon. Acolo îi va prii, lângă pumnul de țărână care i-a dat prima sevă. Ramurile ei se vor pleca triste, dar mai verzi, spre rămășițele celui care ia pompat imbolduri înalte și sevă vie ca energia de odinioară i-a Vulturului.

E de mirat cum această salcie a putut să înfrunte o astfel de soartă. Ce puteri trebuie să fie împrumutat ea din țărâna marelui Napoleon, de a putut să-și păstreze verdețea sub nopțile americane, printre uriașele furnale ce varsă fum înăbușitor și uriașele palate ce sfidează și apasă! Pământul american nu se aseamănă cu cel din Sf. Elena, dar nici cel francez Totuși mai repede se va obișnui în acesta din urmă. Și chiar de se va usca în grădina Domnului Invalizilor, va rămâne lângă lăcașul de odihnă al lui Napoleon. Îi stă mai bine aci decât mistuită în cine știe ce cuptor american. Va rămâne ca o mărturie a leului închis în cușcă, ce moare cu ghiarele între fiare. Așa va sta pe viitor trunchiul uscat al bătrânei sălcii ce inverzi din putrezirea vajnicului imperator. G. P.

Pe urmele Psalmistului

de George A. Petre

I.

Stăpân al neființei și tatăl veșniciei!
 Tu, cel ce știi socoata nisipului pustiei
 Și-a firelor de iarbă și-a prafului de stele,
 Ascultă doar o clipă cuvântul rugii mele:
 Nu voiu râvni vreodată să port un sceptru de-aur
 Nici încuiat în culă să-mi număr vre-un tezaur,
 Nu voiu lua comanda oștirilor rebele
 Și nu voiu face scară între pământ și stele
 Ca să pândesc la geamul ferestrelor din cer,
 Ci peste toate astea un singur dar îți cer:
 Să pot cânta în slove ca nimeni pân'acum
 Eternul ce dospește ființe'e în scrum;
 Să-mi fie glasul doina ciobanului la stână
 Și cugetul oglindă ca ochiul de fântână,
 Și inima-mi o liră cu coardele de sânge
 Pe care lin, în taină, o mână o atinge,
 Iar gândul meu s'alerge ca raza printre nori;
 Cum caută albina nectarul printre flori,
 Așa să strâng cuvântul din limbile de lut,
 Să-i dau sonoritatea ce-avu la început.
 Și-asa să trec prin lume: profetic trubadur
 Ce-și macină ființa și o aruncă 'n jur,
 Ca să'ncolțească în inimi ca grâul în ogor
 Și să-și înalțe spicul de-apururi roditor.

II.

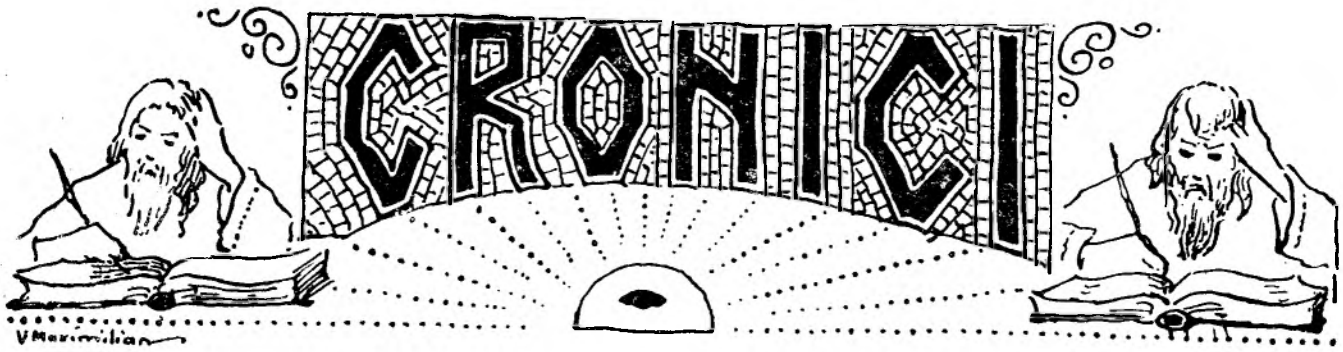
Mărire Ție, Doamne, în 'naltele țării,
 Că'nvrednicit-ai robul cu atâtea bucurii:
 Câmpiile țesute din holdele de grâne
 Pe care ochiul fugă ca roibul fără frâne,
 Și luncile-adâncite în murmur de izvoare
 Pe unde stă drumetul și doarme la răcoare,
 Și florile 'mbrăcate 'n rochițe de mătase,
 Ce pleacă ochii 'n cale ca fete rușinoase,
 Și codrii ce înalță copacii seculari
 Sub care se umbriră strămoșii mei fugari,
 Și munții ce aruncă în nori semețe piscuri
 Ca niște uriașe și albe obeliscuri,
 Și văile, cu râuri ce-albesc neîncetat
 Ca niște pânze albe întinse la uscat,
 Și marea ce-și întinde postavul colorat
 Să-și gâtuie sub valuri poporul răsculat,
 Și soarele ce-asvârle priviri însulițate
 Ca un monarh în fața oștirii înarmate,
 Și luna ce plutește domol și austeră,
 Ca o regină veche purtată'n litieră,
 Și stelele ce'n slavă clipesc mereu din pleoape
 Și rād nestăpânite de cad în fund de ape...
 Mărire Ție, Doamne, în'naltele țării,
 Că'nvrednicit-ai robul cu atâtea bucurii;

III.

Stăpâne fără margini și fără început!
 De câte ori în viață cărarea mi-am pierdut,
 Plutind la întâmplare pe mările în spumă,
 Umblând cărări cleioase, cu glesnele în humă,
 De-atâtea ori o rază a licărit târziu
 Să-mi îndrepteze pașii, ca oaza în pustiu.
 De câte ori cuvântul profetic din scriptură
 S'a sfârâmat de feasta-mi și s'a'necat în gură
 Și atunci în neștiință am stat cu gândul greu
 S'ascult pela răspântii vre-un mândru fariseu,
 De-atâtea ori din slavă a lunecat o șoaptă,
 Cum se desprinde vora din crengi o poamă coaptă,
 Și rușinat de gându-mi, cu suflet de copil,
 Mi-am îndoit genunchii ca vameșul umil.
 Când veninosul vierme al urii a'ncercat
 Din inimă să-mi muște ca dintr'un fruct strical,
 Atunci din albiu nouri s'a'ntruchipat un sol
 Și fălfâind imensa fășie albă 'n gol
 Mi-a'ntins o mână bună prin raze argintate,
 Crestând pe fondu-albastru cuvântul veșnic „Irate“...
 Și-am înțeles, Părinte, că 'n largul univers
 Din piscul veșniciei veghezi de bunul mers
 Și semnele divine ce ne trimeși sunt multe,
 De-s ochi ca să le vadă și urechi ca să le-asculte...

IV.

Osana Ție, Doamne, din zare peste zare!
 Aș vrea să-mi fie gândul nestinsă lumânare
 Ce-ar arde'n lumea asta ca într'un imens altar,
 Iar inima să-mi fie cădelniță cu jar
 Din care să se'nalțe tămâia în miresme
 Spre slăvile albastrei și mari catapetesme,
 Căci tu învrednicit-ai netrebnicul atom
 Să-ți ia asemănarea și să devină om.
 Ia-i pus, ca'ntr'o copaie, în craniul de-argilă
 Un aluat de creeri cu-un capăt de feștilă,
 Ca prima scăpărare în cremenea vieții
 S'aprindă o făclie prin norii deși ai ceții
 Și să-și aducă-aminte că'n sarbădul său lut
 Există o scântee din marele'nceput.
 Osana Ție, Doamne, în largurile firii,
 Că'n inima-mi sădit-ai grăuntele iubirii
 Ca să rodească în mine ca holdele de grâne
 Și să-l împart la oameni în frimituri de pâne,
 Și când, flămând, norodul se va 'nfrupta din ea,
 Din apele credinței să-i dau apoi să bea
 Cum soarbe însetată prigoria în zori
 Un strop de rouă rece din cupa unei flori.
 Osana Ție, Doamne, din zare peste zare!
 Fă să-mi rămână gândul nestinsă lumânare...

Poezia d-lui George A. Petre, conferința D-lui George Bota,

ținută la teatrul „Regina Maria” cu ocazia festivalului literar dat în cinstea poetului George A. Petre. Ținem să amintim în trecut că festivalul acesta a fost o adevărată sărbătoare literară, publicul aplaudând cu căldură fiecare punct din program și pe poet.

Festivalul a început cu un judicios studiu critic al D-lui G. Bota, presărat cu mult spirit ales, care a predispus întreaga

George A. Petre.

sală și care a pregătit atmosfera necesară unei producții de acest fel.

D-l Bota schițează cadrul actual al poeziei în care așază pe poetul sărbătorit. După ce trece în revistă cauzele crizei poetice de azi, punând față în față modernismul și tradiționalismul, după ce arată exagerările libertății în artă și rezultatele ridicole și decadente la care s'a ajuns, D-l Bota analizează raportul dintre știință și poezie. Dovedește cu argumente suficiente că știința nu alungă poezia, că ele au puncte de întâlnire și că știința dimpotrivă deschide orizonturi mari poeziei. Dovadă Go the, Shakespeare, Eminescu și atâtea mari poeți ai lumii cari nu au fost jenați, ci ajutați de știință în crearea operii lor. Știința deschide orizonturi unei visări mai îndrăznețe, ea duce în domeniul poeziei. Universul apare tot mai vast, mai grandios, mai trist și mai enigmatic, deci poezie în natură e tot mai multă. Ne lipsesc însă geniile cari să priadă cu sufletele lor această poezie universală.

D-l Bota trece în revistă pleava de poeți și arată că mașinismul practic ar putea fi o cauză a crizei de adevărați poeți; este o lipsă de entuziasm în acest secol de griji mărunte.

Poporul românesc are în sine tot ce-l trebuie spre a fi poet, numai că și la noi poeții nu se ridică pe aripelile sufletului lor, ci sunt lansafți, ca niște vapoare, de editori, de protectori, de cluburi, de presă, de modă și de noroc. Azi poetul are nevoie de lansare. G. A. Petre va fi lansat însă prin opera sa și acei cari i-au recunoscut calitatea de poet, sunt autorități în materie.

George A. Petre pornit din mediul sătesc, din care a subț toată poezia câmpului și a satului, se adapă mai departe de suavitatea poetică a marilor poeți și cugetători mondiali. Viața întreagă a poetului, caracterizată prin pribegie e viața poetului adevărat. Opera sa pornită din forma clasică și trecută prin avântul modernismului, are marele merit că nu *decade*, nu alunecă în exagerare reușind să impace libertatea de simțire și de inspirație, cu legile adevăratei arte.

D-l Bota, spre a-l așeza pe George A Petre în adevăratul său cadru, analizează condițiile adevăratei poezii; mai ales a fost interesantă partea în care D-sa lămurește „poezia pură”. Geore A. Petre îndeplinește toate condițiile cari să-i dea dreptul unui loc în Ojimpul poeziei românești. Cu citate din poezia poetului D-l Bota arată că poetul sărbătorit va însemna mult în istoria literaturii noastre. În poezia lui Petre găsim: muzică, rugăciune, extaz, iubire, reușind să dea lumii trecute prin sufletul său, un înțeles nou. Sufletul lui G. A. Petre dă un înțeles mistic — dacă se poate spune, — la tot ce trece prin el. Viitorul va dovedi că cele de mai sus nu sunt laude prietnești ci adevăruri ce nu mai pot fi contestate.

Jubileul Episcopiei române unite din Oradea

La 15—16 Iunie Episcopia româno-unită a sărbătorit 150 de ani de existență. Românii reînțorși, prin credință, cu sufletul spre Roma au ținut să dea o deosebită strălucire acestui eveniment. Dovadă, entuziasmul, în care au decurs serbările, amplificat de oaspeți distinși D. Sever Dan, pe atunci subsecretar de stat la Ministerul de Finanțe, Zenovie Păclișan și Dr. Iosif Pop, directori generali la Ministerul Cultelor; Ioan Bianu și Gh. Bogdan-Dulcă, din partea Academiei Române; d-l General Dănilă Popp, comandantul Corpului IV Armată, Ambrozie Chețianu, reprezentând pe mitropolitul Blajului Vasile Săciu, PP. SS. Dr. Iuliu Hossu al Gherlei și Dr. A. Nicolescu al Lugojului în persoană, Mihail Robu al Iașilor, Augustin Pușa, administratorul apostolic al Timișoarei și Antonie Mayer, administratorul apostolic al Oradei, reprezentând biserica romană de rit. Insuș nunțul papal Exc. Sa Angelo Maria dei conti Dolci, a ținut să dea fast prin prezența sa acestei sărbătoriri.

Și a fost bine că s'a dat o deosebită importanță acestei sărbătoriri. Pentru că, pe deasupra antagonismului clerical și românismul, căruia, unirea cu Roma, i-a adus în aceste părți un sprijin însemnat.

Unii însă nu văd în această unire altceva decât o desmembrare. Să privim lucrurile în față. A fost această unire un caprițiu al conducătorilor sufletești din acele vremuri? Istoria ne spune că credința creștină începuse să fie asaltată, pela începutul secolului al 17-lea de propagande eretice. Calvinismul și luteranismul desvoltase o exuberanță de prozeliți.

Patriarhatul ecumenic din Constantinopol desfășura opera sa de grecizare a balcanilor și României. Biserica sârbească — sărbizarea ortodoxilor din Austro-Ungaria.

Intre această biserică și erezie români din Ardeal se găseau într-o situație extrem de primejdioasă. Și astfel ideea unirii cu Roma a prins rădăcini și a luat formă. Hotărârea, urmată și de înființarea, la 16 Iunie 1777, a episcopiei din Oradia, a definitivat situația în favoarea Românilor.

Episcopii cari au urmat, în scaunul episcopesc, lui Moise Dragoș, ca Ignatie Darabanth, Samuil Vulcan, Vasile Erdelyi, Iosif Popp-Sălăjan, Ioan Oltean, Mihail Pavel și Demeriu Radu au depus toate silințele și n'au precupețit jertfele, pentruca unirea cu Roma să întărească, cât mai mult, românismul. B sericile și școlile înființate — cum sunt seminarul d'n Oradea, liceul din Beiuș, școlile normale, ca să nu cităm decât acestea, — ca și cărțile tipărite, sunt dovada cea mai bună de faptul că acești păstori dispăruți au înțeles să se pue în slujba românismului. E de ajuns să amintim faptul că la 1812 Samuil Vulcan a ajutat pe Românii din Arad, ortodoxi, să poată avea școală normală și să se emancipeze de sub tutela bisericii sârbești, spre a ne da seama de aceasta, și mai bine.

Marii păstori dispăruți au înțeles adevărul elementar contemporan, pe care mulți îl refuză: că biserica, deci religia este în funcție de păstrarea naționalității.

Spunem acestea, pentruca în interesul românismului și a liniștei dintre frați, să înceteze atacurile dintre uniți și neuniți. Suntem, întâi, Români; și apoi creștini. Să se ia pildă dela dispăruți; păstori sufletești, cari au știut să fie alături — uniți și neuniți — la toate actele istorice ce serveau românismului.

Iată de ce am parit ipal, din tot sufletul la sărbătorirea a 150 de ani de existență a episcopiei unite, căruia îi dorim ca sub conducerea neobositului episcop I. P. S. S. Dr. Valer Traian Frențiu să propășească mărturisind în focul sacru al românismului, întrefiut nestins de marii săi înaintași.

Simple însemnări despre revizuirea păcii.

Propaganța maghiară cucerește teren. Că acest teren e nisipos, nu-și dau seama ei, dar vedem noi și alții. Ungurii sunt încântați de proporțiile luate de propaganda cauzei lor și speră într-o revizuire a păcii dela Trianon. Europa occidentală și America sunt împănate cu misionarii cauzei maghiare cari bat la toate porțile și se hrănesc cu iluziile unei apropiate schimbări a situației de azi. E inutil să mai arătăm aici cum ar dori ei această schimbare, căci noi o știm de mult și o știe toată lumea. S'a făcut o mare nedreptate Ungariei, zic ei, una dintre cele mai mari nedreptăți din Istoria Europei. Ei nu vor — ori poate nu pot — să înțeleagă că aci nu e deloc vorba de o nedreptate comisă, ci de o corectare a Istoriei, de repararea unei nedreptăți istorice mai vechi, din care Austro-Ungaria își făcuse un fundament care la un moment dat s'a dovedit, ubred. Atât și nimic mai mult.

Poporul englez e rece și de un calm exasperant. Așa se știa până astăzi. Iată că o mlădiță a acestui popor vine să schimbe reputația proverbială, lăsându-și inima înduioșată de plânsul Ungariei rănite. E lordul Rothermeere, care a vărsat pe paginile ziarului său Daily Mail o lacrimă mare pentru soarta Ungariei, pe care o dorește schimbată. Dedesubturile acestei înduioșări sunt ușor de ghicit. Presa din Europa indignată de gestul Lordului a desvăluit cu cruzime ițele afacerii și rosturile miloasei pledoarii ale acestui avocat eronat. La Budapesta însă se pun nădejdi mari în persoana lordului Rothermeere și se crede cu o naivitate demnă de compătimit că ecoul acestei acțiuni va atrage partizani cu grămada și va determina în sfârșit revizuirea tratatului de pace conform dorinței lor. Fiindcă informațiile și datele oferite pachet lordului Rothermeere (care nici nu și-a luat măcar osteneala să le verifice puțin) s'au do-

vedit inexacte și rău intenționate, s'a hotărât în toate cercurile ungurești culegerea de noi date cari urmează să alimenteze acțiunea începută. Ziarele budapestane publică o știre edificatoare. În ziua de 28 Iulie, sindicatul ziaristilor unguri din Budapesta a ținut o adunare generală în acest scop. S'a hotărât ca întreaga presă din Ungaria să pornească „o mișcare științifică și publicistică intensă, care să pună la dispoziția presei străine și mai ales lordului Rothermeere, insistent și permanent, materialul necesar în interesul reușitei acțiunii de revizuire a păcii“. După cum se vede, febra revizuirii face victime numeroase la Budapesta. Se poate întâmpla ca la un moment dat să depășească gradația termometrului și rezultatele să ofere o decepție crudă. La urma urmei, treaba lor. Ungurii își vor mai tăia odată creanga de sub ei și se înțelege că vor cădea. Atunci alte vaiete vor răsună și tot așa mai departe. E un tumult necuviincios care indispune pe oameni. Odată și odată va exaspera nervii oamenilor cari mai au și altceva de făcut. Nu mai spun ce se va întâmpla. E ușor de ghicit. Accesul de nervi e periculos, mai ales pentru cel ce-l provoacă.

În vreme ce la Budapesta se sărbătorește în chip oficial acțiunea lordului Rothermeere și se ovaționează cu entuziasm numele său, s'a petrecut un fenomen demn de reținut. Pentru împrejurările în cari s'a ivit e un miracol, pentru noi însă e foarte normal. Un publicist cu numele Szabó László, iritat de mlopia și neadevărul din jurul lui, a pus mâna cu curaj pe toc și a scris un articol muștrător și obiectiv, care a și apărut în fruntea ziarului Pesti Naplo din Budapesta. Limpede și energic se arată în acel articol zădărnicia eforturilor neserioase pe cari le depun cercurile ungurești în vederea revizuirii tratatului dela Trianon. Autorul articolului îndrăznește să opună datele adevărate și ajunge la concluzia că Ungaria nu poate să pretindă realipirea unor ținuturi în cari elementul maghiar e în număr prea mic față de populațiile conlocuitoare. În felul acesta deci nu se va obține niciodată revizuirea. Dar ca să nu se compromită complet (și să nu infunde pușcări) autorul propune o altă soluționare: Dacă, totuși, ungurii nu vor să renunțe la revizuirea păcii, ar fi mai cuminte să ceară autonomia Ardealului bunăoară. Asupra acestui lucru nu se insistă mult și nu putem să știm ce convingeri l-au determinat pe dl Szabó László să-l scoată pe tapet. În orice caz, articolul său constituie un document rar și cu atât mai prețios. De bună seamă că s'au luat măsuri să nu încapă în mâna presei străine și bietul autor va avea mult de suferit. Însăși presa minoritară din Ardeal, care se dovedește atât de bine informată în toate ocaziile (știm noi ce ocazii) a rămas mută în fața îndrăsnelii acestui articol. N'a răsuflat niciăiri. Groaza de a nu fi infierați și înscrși în cartea neagră „de dincolo“ și despre care am auzit noi povești interesante.

G. A. P.

CĂRȚI

Originile și evoluția spiritului științific — de Al. I. Alexandrescu — ed. autorului București 1927.

În românește nu aveam până acum o lucrare de enciclopedie filosofică, astfel că prețioasa lucrare a D-lui Alexandrescu e venită la timp. Este o lucrare de sinteză, metodic și științific alcătuită și totuși o lucrare care poate pătrunde în lumea mare spre a populariza filozofia științifică. E destul să înșirăm capitolele tratate, ca să ne dăm seama de ce contribuție aduce D-l Al. I. Alexandrescu pe acest teren. Astfel pornind dela tehnica primitivă, dela faza încătușării spiritului omenesc, D-sa ne poartă pe spinosul drum de emancipare a spiritului, prin magie până la știință. Rând pe rând ne arată etapele acestui drum: raționalismul, metoda experimentală, problema numărului, a spațiului, a materiei și ajunge în lumea hipotazelor, acolo unde știința se întâlnește cu filozofia.

Expunerea clară și îngrijită, stilul curgător, luxul de do-

cumente, totul face din lucrarea D-lui Alexandrescu un produs demn de toată lauda și folositor tuturor cari vor să capete o orientare în lumea cunoștinței filosofice. Tiparul și tehnica îngrijită adaugă mult la valoarea lucrării și D-l Alexandrescu merită toată lauda.

„Romana“ de D-na Elena Dr. Aciu n. Fabian ed. tip. „Lazăr“ Șimleu, face parte din ciclul de piese școlărești și naționale cu Ileana Cosinzeana, Bunica, Maia, Inimi nobile, etc etc. Pana fecundă a D-nei Aciu pusă în serviciul propagandei culturale românești, ne-a dat în „Romana“ o nouă piesă pentru tineret, scrisă cu același elan și entuziasm, cu același suflu de cald patriotism, ca și piesele anterioare. Din complexul de sentimente tinerești, amestecate cu multă duioșie, apare, ca o rază puternică sentimentul iubirei de tot ce-i românesc: credință, port, cântec, joc.

„Alexandru Roman“ de D-l Dr. C. Pavel Doina-Beiuș. D-l Dr. C. Pavel cu penel de maestru reușește să reliefeze măreața figură a lui „Alexandru Roman“ unul dintre cei mari fii ai Bihorului Cadru istoric bihorean în care este așezat Alexandru Roman este o prețioasă contribuție la povestea zbuciumată a poporului românesc de pe aceste plaiuri. Rolul covârșitor pe care l-a jucat Alexandru Roman în trecutul trezirii noastre cultural-naționale apare la fiecare frază a D-lui Dr. Pavel. Încât nu avem în față numai un „discurs comemorativ“ cum i-a spus autorul în modestia sa, ci o adevărată lucrare de înaltă valoare istorică și de mare folos. Tineretul mai ales, care se frământă și la noi pentru promovarea entuziasmului românesc, ar putea găsi în lu rarea aceasta un bogat izvor de muncă, de sacrificiu și de idealism, cuprinse în marea personalitate care a fost „Alexandru Roman“ Păcat că greutatea tiparului nu au permis autorului să ne-o de a pe un preț mai mic spre a putea fi răspândită mai mult. G. E.

E. Lovinescu : Tacit I. Pagini asupra epocii Impăratului Tiberiu. (Biblioteca „Semănătorul“ No. 75-177. Editura librăriei diecezane din Arad. Prețul Lei 15)

Pe lângă scrierile originale publicate până în prezent, Biblioteca „Semănătorul“ a publicat și câteva traduceri de mare valoare. Între aceste traduceri se numără și admirabilele pagini asupra epocii Impăratului Tiberiu, extrase din opera lui Tacit traduse de d-l Eugen Lovinescu, pagini cari pot fi citite cu folos de orice om cult

Prin editarea acestei cărți, Biblioteca „Semănătorul“ adaugă încă un merit la meritele culturale ce și a câștigat în aceste vremi de vinovată nepăsare față de scrisul românesc.

REVISTE

Dafina. Anul V. No. 5-6, Turnu Severin. Aceleași bune condițiuni tehnice. Material bogat cu proză de Iulian Predescu, Petre Stăncă, Al. Dima și Al. Lascarov Moldovanu și cu versuri de Emil Giurginca, Gr. Vâja și George Baldea. În poezia „După fân“ a d-ului Emil Giurginca, imagini cam bazardate cari și-ar găsi locul mai mult în „Contemporanul“ și nici de cum într-o revistă care poartă numele „Dafina“.

... Săn aprins căpița sue plină

Gingiile soarelui s'o sugă

și în strofa următoare :

... Es cirezi de păsări din tufisuri —

Lăsăm gingiile soarelui cari morfolesc căpița aprinsă ca un sân și ne minunăm de cirezle de păsări din tufisuri. Cuvântul „cirezi“ este atât de nimerit plasat, în cât ne amintește pe un consilier cultural din Oradea care, după șezătoarea organizată în sala teatrului Regina Maria din localitate de scriitorii români, anunță de pe scenă că „întreaga cîradă de scriitori este invitată la un ceai dansat“.

Partea informativă bine susținută.

Făt-Frumos. Anul II. No. 4. Suceava. Modestă ca înfățișare, revista D-lui Luca Morariu, prin materialul bogat pe care-l publică, umple un gol. După traducerea „Funcționarul Turc“ a D-lui Cristea Geagea, ne oprim de data aceasta asupra părții informative fiindcă ne-am găsit în aceeași tabără în lupta contra unui personaj cocoțat de D-l Ion Petrovici, fostul ministru al Instrucțiunii în demnitatea de inspector cultural al Bucovinei și Bihorului. E vorba de ilustrul Radu Cosmin. Repetăm și noi ca și Făt-Frumos cea ce a spus mai anii trecuți D-l N. Iorga : Prin Ițcani și Predeal nu se intră într-o țară de barbari“. Cu bacalogii și raducosmini ca factori culturali, am putea s'o mai slăbim.

Graiul Românesc. Anul I. No. 4 București. Am salutăm cu încredere și speranțe apariția acestei reviste a societății „Graiul Românesc“. Numerele apărute până acum ne îndreptățesc să stăruim în speranțele de atunci. Materialul serios și documentat scris de oameni cu greutate și pus în slujba apărării elementului românesc rămas în afara granițelor României, prezintă o cheazășie că revista și-a croit un drum bine fixat. Numărul de față publică un articol de I. Lupaș intitulat „Din trecutul Românilor maramureșeni, D-l P. Cănel un articol intitulat : Nedreptatea Românilor maramureșeni, iar redacția pune la punct unele chestiuni relevate de un ziar bulgar în articolul „Adevăruri în rătăcirile unui ziar bulgar“.

Insemnări bogate și rezumate în limbile franceza, italiană, germană și engleză.

Răsăritul. Anul IX No. 10 București. Aceeași muncă harnică de albină cu mater'al cu atât mai valoros cu cât nu pare pretențios. Din sumar desprindem : Către inima poporului de I. Gr. Oprisan redactorul revistei; Italia turistică de Gh. Mariotti și versuri de Gh. Bobei, Const. Goran, D. Nanu și Eduard Sbierea.

Buletinul No. 3. al secției Eihor a Uniunii Ofițerilor de rezervă, care prin stăruința președintelui acestei secțiuni, d-l Victor Cădere profesor universitar, caută periodic pe lângă faptul de a-și informa membrii de mișcarea acestei societăți, atât la noi cât și în străinătate, să le pună la dispoziție și un material variat literar. Numărul acesta publică articole de Victor Cădere, George Bota, A. Petrovsky, Ioan Buzdugan, Maior C. Gorgos, Volbură Poiană, Const Ghimpu și M. Chioveanu

Glasul Moșilor (Martie-Aprilie) din Huedin. O revistă scrisă cu mult avânt și care aduce reale servicii culturale românești. Felicităm mănunchiul de entuziaști în frunte cu D-l V. I. Fărnășes-u-Nicolești. Traducerile din ungurește sunt bine venite, apropierea sufletească neputându-se face decât prin cele mai înalte produse ale sufletului.

Vestitorul. No. 12 Un admirabil număr jubilar aduce istoricul episcopiei unite dela Oradea, a cărei existență de 150 ani s'a sărbătorit de curând.

Pastorală episcopului Valeriu Traian Frențiu către credincioși pentru această prăznuire Biografia episcopilor dispăruți.

P. Ion Georgescu, profesor, se ocupă în „Episcopii din Oradea, ocrotitori ai culturii românești“ de activitatea acestora pe terenul național cultural. D. Dr. Iacob Radu scrie despre capitalul bisericeii catedrale, activitatea și membrii săi, D. Petru Tămăian, rector al seminarului și decan al academiei teologice, ne scrie importanța culturală a seminarului din Oradea în istoria culturală a neamului românesc D-l Dr. C. Pavel despre școlile episcopiei române unite din Oradea. D. Cornel Sabo despre școala normală diecezană. Părintele Dr. A. Tăutu despre începuturile învățământului primar în dieceza Oradei. D-l M. Theodoran Carada, în „O constatare“ spune că „unirea cu Roma“ a religiei se potrivește Românismlui, mai mult decât catolicismul, mai mult decât orientalismul pravoslavnic.

În general un număr extrem de interesant prin conținutul lui, care a fost la înălțimea evenimentului ce se sărbătorea.

Toți orădenii își dau întâlnire la

Cafeneaua ASTORIA

Cea mai elegantă cafea din Oradea
In fiecare seară orhestră

2-3

Atelier de sculptură și tâmplărie artistică

Martin Simionescu

Str. Simeon Bărnuțiu 30. Oradea

Execută:

Execută:

cele mai bune și fine mobile și aranjamente
bisericești ca: Iconostase, străni, jețuri, chivoturi
candelabre etc. căl și lucru de binale, aranja-
mente de prăvălii, vitrine etc.

Toți intelectualii români
își dau întâlnire la cafeneaua

„PALACE“

complect renovată și cu confort
occidental.

In fiecare seară orchestra fraților **Bura**

Atelier de sculptură și tâmplărie artistică

Martin Simionescu

Str. Simeon Bărnuțiu 30. Oradea

Execută:

Execută:

cele mai bune și fine mobile și aranjamente
bisericești ca: Iconostase, străni, jețuri, chivoturi
candelabre etc. căl și lucru de binale, aranja-
mente de prăvălii, vitrine etc.

FOARTE IEFTIN!

FOARTE IEFTIN!

Covoare, cuverturi pentru chaise-long, draperii
și articole de tapijerie găsiți la magazinul

BERNATH BACK

Piața Regina Maria No 1. Oradea. 4-10

Madas

Str. Tudor Vladimirescu No. 18 ORADEA

Fabrică de mobile de aramă
și fier, paturi somiere și lavoare 2-10

„Corvinus“

Instițel de arte grafice, l'n'alură, fabrică de
registre, cartonaj și legătorie de cărți

ORADEA

ORADEA

execută cu cele mai avan-
tajoase prețuri tot felul de lu-
crări de legătorie, registre
comerciale și cartonaj

Proprietar, ILIE FERDINAND

Bulv. Reg. Ferdinand No. 10. Intrarea prin Str. I. C. Brălianu

Firma Lukács & Cie

Strada Prințul Carol 1-3 Oradea

5-10

Mare magazin de textile, vă recomandă marele său stoc
de stoffe și postavuri pentru confecțiuni pentru doamne
și domni. — Unicul depozit de pânze de Szepes.

Prețuri avantajoase!

Toți vizitatorii Oradiei își dau întâlnire la

RESTAURANTUL SZECHENYI

Unde se servesc mâncările
cele mai bune și băuturi
▽ de calitate primă ▽

Prețuri convenabile! — Bucătărie românească!

Str. Reg. Ferdinand No. 11. Complect renovat.

5-10

La cafeneaua

ROYAL

își dă întâlnire tot publicul select din Oradea
Concertează cea mai bună orhestră.

2-3

Atențiune! Atențiune!

Zilnic vă puteți procura cele mai proaspete și ieftine cărnuri

Carne de vită, calitatea I.

Carne de porc proaspătă

Carne de vițel sugaciu

Cărnățării, mezeluri, slănină sărată, untură topită în ori
cât de mare cantitate dela

Oraș Vasile

Strada Tache Ionescu 48.

Singurul comerciant și industriaș român, care cumpără
vite și porci îngrașați în orice cantități.

Telefon 496 5-10 Telefon 496

Toată elita Oradiei și toți intelec-
tualii își dau întâlnire la
Cafeneaua

•ELITE•

unde con-
certează zilnic dela 6-8
și dela 9-1 capela militară

8-10

Către abonați

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați cari nu și-au achitat abonamentele pe anul 1926, să binevoiască a ne trimite suma de 120 Lei cât mai neîntârziat. E o sumă ridicolă care, suntem siguri, că nu lasă mare gol în bugetul nimănui. Pentru noi însă însemnază totul căci „Familia“ nu are alte surse decât abonamentele. — D-nilor abonați cari nu-și vor achita restanța li se va opri expedierea revistei. Suntem siguri că nu vom fi nevoiți să recurgem la asemenea măsuri și că numărul viitor, care va apare la 25 Sept., va fi primit de toți cei 2500 abonați așa ca până acuma.

Administrația

Magazin de
coloniale,
delicate se,
conserve

IOAN MEZEY & Comp.
Str. Alexandri No. 2. — Vis-a-vis de Primărie

Cel mai vechiu magazin românesc din Oradea

Mărfuri proaspete, curate și
cele mai bune pentru gospo-
dării, cu prețuri reduse. 1 kg.
Zahăr tos 34 lei. Cutie 37 lei.

AUTOMOBILE

RENAULT

ȘI

DODGE BROTHERS

Expoziție permanentă

la reprezentanții generali pentru întreaga Românie

GR. CRISTEA & Co.

CALEA VICTORIEI 88. BUCUREȘTI

1-10